మనుజుఁ డొక వ్యాపారమును నేర్చుకొనియుండవలెను; సోమరిగ నున్నవాఁడు కఠినశిక్షను బొందుచుండెను.

నగరమునకు సమీపమున సరస్సులుగాని జీవనదులుగాని లేవు. నూతులలోని నీరును వారు వాడుకొనుచుండిరి. వారు నూతులు త్రవ్వించుకొనవచ్చును; మొక్కలుఁ బాతించవచ్చును. పండించిన పంటలనుగాని, భూమిలో దొరికిన వస్తువులనుగాని, వారు పై దేశములకుఁ బంపకూడ దని యతఁడు నిర్ణయముఁ జేసెను. సరుకుల నెగుమతిచేసినవారు కఠినశిక్షను బొందుచుండిరి. ప్రజారాజ్యములోనివారు గనుక దేశమునకు క్షేమము శుభము నిచ్చు కార్యములు జరగినపుడు, సర్కారువారు విందులు చేయించుట గలదు. జరిగినపుడెల్ల విందులకుఁ బోయినవాఁడు తిండిపోతని వానిని శిక్షించుట గలదు; పిలిచినపు డొక పర్యాయమైన వెళ్లనివాఁడు శిక్షకుఁ బాత్రుఁడు.

సోలను చట్టములు నూఱుసంవత్సరములవఱ కమలులో నుండెను. అతనిని జూచుటకుఁ బ్రతిరోజున గొప్పవారు బోవుచుండిరి; కొందఱతనిని శ్లాఘించిరి; కొన్ని చట్టములలో సవరణఁ జేసిన బాగుగ నుండునని కొందఱు సలహా యిచ్చిరి; మంచివి కావని తోఁచినవానిని రద్దుచేయవలసిన దని మఱి కొందఱు చెప్పిరి. ఎంత గొప్పకార్యమైనను సర్వజనశ్లాఘనీయముగ నుండదుగదా? అందఱను మెప్పించుట గష్టము. "ఒకరికి పులు

మకూర, మఱియొకరిక ఇగురుకూర, యిష్టము". వచ్చిన ప్రతి వానికి సమాధానము చెప్పుట కష్టమని తోఁచి, పది సంవత్సరములవఱకు దేశమును విడుచుటకు వారివద్ద సెలవు పుచ్చుకొని, వర్తకమునిమిత్త మని చెప్పి, యతఁడు పై దేశములకు లేచి పోయెను.

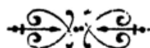
ఈజిప్టు మొదలగు దేశములను జూచుచు "క్రీసను" యను నొక రా జతనిని నాహ్వానము చేయుటచేత, నితనిని దర్శించుటకు పోలను పోయెను. ఈ రాజు గొప్ప ధనవంతుఁడు; కుబేరుఁ డని చెప్పనచ్చును. కుగ్రామమునుండి వచ్చినవానికిఁ బట్టణములో నివి యన్నియు విచిత్రముగ నగుపడునటుల, రాజధానిలోఁ బ్రతి వస్తువు నతనికి గన్నులపండువుగ నుండెను. అలంకరించుకొని మహావైభవముతో రాజు సముఖమునకుఁ బోవుచున్న ప్రతి సామంతప్రభువు నతఁడు రాజని భావించెను. తుద కతనికి రాజదర్శనమయ్యెను. నగరులోఁ జూచినవన్నియు బంగారువస్తువులే; అంతట నవరత్నములే; చీనిచీనాంబరములు తండోపతండములు. వీనిని జూచి, యతఁడు సంతసించలేదు; అతని మనస్సు చలించలేదు. వీవిని జూచి యతఁ డాశ్చర్యము బొందనందుకు, రా జాశ్చర్యపడి, ఖజానాకొట్ల నతనికిఁ జూపించవలసిన దని, సేవకుల కాజ్ఞ జేసెను. బొక్కసములో నున్న ధనమునకు లెక్క లేదు; ధనరాసులు మూలుగుచుండెను. వీనిని గన్నులారఁ జూచి, యతఁడు రాజునద్దకు వచ్చెను. "నా

కంటె హెచ్చు సౌఖ్యము ననుభవించువానిని జూచితివా?" యని రా జతని నడిగెను. "చూచితిని. వాఁడు మా 'ఆథెన్సు' లోఁ గాపురముచేసెను. భాగ్యభోగ్యములు లేకపోయినను, సంతానవంతుఁడై, యన్నవస్త్రాదులకు లోపము లేకుండ సుఖముగ వాఁడు జీవించె"నని యతఁడు ప్రతివచన మిచ్చెను. ఆ రాజునకంటె సుఖముగ జీవించువారు పలువురు ప్రపంచములోఁగల రని యతఁడు రాజునకుఁ దెలియఁజేసెను. "ఓ రాజా, మేము ప్రజారాజ్యములోనివారము. కొఱఁత లేకుండ మాకు దైవ మన్నోదకము లిచ్చియున్నాఁడు. మేము విషయేచ్ఛలను గోరువారము కాము. 'అంగనాపుత్రగేహారామవిత్తాది సంసారసుఖముల దగిలి వర్తించము'. ఇవి క్షణభంగురము"లని బోధపఱచి యతఁడు లేచిపోయెను.

చంచలలక్ష్మి యని సార్థకనామమె. మఱి కొన్నిరోజులకు పారసీకచక్రవర్తి 'కైరసు' దండెత్తిపోయి, 'క్రీససును' యుద్ధములోఁ బట్టుకొని, మరణశిక్ష విధించి, యితనిని దగులపెట్టవలసిన దని సేవకుల కాజ్ఞచేసెను. కాష్టమువద్ద నిలువఁబడి "ఓ సోలనా, ఓ సోలనా" యని రాజు మొఱఁబెట్టెను. ఈ సంగతి విని, చక్రవర్తి పరుగెత్తుకొని వచ్చి, "ఓరాజా, నీ వెవరి పేరును తలఁపక, సోలనును తలఁచితివేమి? అతఁ డెవ"రని రాజు నడిగెను. "అతఁడు గ్రీకులలోఁ బ్రాజ్ఞుఁడు. అతఁడు నా సంపత్తును జూచి, దానిని ప్రేమించవల దని హితోపదేశముఁ జేసి.

'కాలంబుతెఱి యెఱింగి' జీవింపు మని బుద్ధి జెప్పిపొయె"నని రాజు సమాధానముఁ జెప్పెను. ఇతనికంటె బుద్ధిమంతుఁడు గనుక, చక్రవర్తి యతనికి మరణశిక్షను నాపివేసి, యావజ్జీవము రాజును బోషించెను. సోలనుయొక్క హితోపదేశ మిటుల నిరువురిని మోక్షాయత్తచిత్తులుగఁ జేసెను.

సోలను దేశములో లేనిసమయమున 'అథీనియనుల' వ్యవహారములు చిందరవందరగ నుండెను. అతఁడు స్వదేశమునకు వచ్చినవెంటనె, ప్రజలు మిగుల సంతసించి, వారి వ్యవహారములను జక్కపెట్టవలసిన దని కోరిరి. అతఁడు వృద్ధు; దేహపటిమ తగ్గినవాఁడు. అందుచేత స్వయముగ విషయములను సంస్కరించలేక, సర్కారుద్యోగస్థులకు మంచిమార్గముఁ జూపుట కతఁ డుపగమించెను. కాని, కొందఱు మొదట నతని మాటలకుఁ బెడచెవి నొగ్గి, యతనిని జంపించుటకు సమకట్టిరి. గడితేరినవాఁడు గాన, వారి బెదరింపులకు లక్ష్యము చేయక, చెడుమార్గమును వారు వదలునటు లతఁడు చేసెను. ఇటుల సర్వజన శ్లాఘనీయంబైన జీవితకాలమును గడిపి, యతఁడు పరమపదముఁ బొందెను.

నూమా

'రోము'నగరమును స్థాపించి, సాంఘికసూత్రము లేర్పఱచి రాజ్యతంత్రములను నిర్మించి ప్రజలకు రణశిక్షను నేర్పిన మహాపురుషుఁడు 'రోమ్యులసు'. ఆ నగరము మొదట నేక రాజ్యాధిపత్యములోనిది; అచ్చట రాజ్యమేలినవారిలో మొదటివాఁడు 'రోమ్యులసు'. ఇతఁడు దేవాంశసంభూతుఁడు; ఇతఁడు గొంతకాలము పరిపాలనజేసి స్వర్గస్థుఁడయ్యెను. అనంతరము 'సెనేటు'సభవారు రోజు కొకరుచొప్పున వంతువేసికొని రాజ్యమును బరిపాలించుచుండిరి. నగరవాసులు 'రోమకు'లని 'సాబీను'లని రెండు తెగలవారు. వారంద ఱేకీభవించి, యొకనిని రాజుగ నేర్పఱచవలసిన దని సభవారిని గోరిరి. అప్పుడు 'సాబీను'లలోనివాఁడైన 'నూమా'ను వారు రాజుగఁజేసిరి. అతఁడు రెండవరాజు.

తండ్రికి గలిగిన కుమాళ్లలో నతఁడు నాలుగవవాఁడు. అతఁడు యేప్రిలు ౨౧ తేదీని పుట్టెను. ఆ దినము రోము నగరమునకు శంకుస్థాపనఁజేసిన దినము. మొదటినుండి, ధర్మమునందె యతని బుద్ధి ప్రసరించెను; త్రిగుణాతీతుఁడై, యతఁ

డెప్పుడు నిర్లిప్తతతో నుండెను. అంతశ్శత్రువుల నతఁడు జయించెనని వేఱె చెప్పనేల? ఆ కాలములో గుణముల సొబగు లేక, యడవి మనుజులవలె మోటరులైన రోమకుల నరికట్టి వారిని సన్మార్గములోనికి దెచ్చి, నయమున భయమున వారికి హితోపదేశ మతఁడు చేసెను. రాజకీయవ్యవహారములను నిర్వర్తింపనికాలములో విషయసుఖములయందు మనస్సును ప్రవర్తింపనీయక, దేవతారాధనలయందు నిశ్చలభక్తితోఁ గాలమును గడుపుచుండెను; కాలమును గుర్తెఱిఁగి, యాముష్మికచింతతో నుండెను. రోమ్యులసుతోఁ గలిసి రాజ్యభారమును వహించిన 'తాతియసు' అనువాఁడు నూమా సుగుణసంపదకు మెచ్చి తన కూఁతురు 'తాతియా' నతని కిచ్చి వివాహము చేసెను. ఏకాంతస్థలములో నొడుదొడుకులులేక నిశ్చింతతో భర్తతోఁ గలసి కాపురముఁ జేయుట కామె సమ్మతించెనుగాని, యైహికభోగముల ననుభవించుచు పితృగృహమున నుండుట కామె యిష్టపడలేదు. పదమూఁడు సంవత్సరములు కాపురముఁ జేసి, యామె దివి కేగెను.

అనంతరము నూమా వనముల కేగెను. అచ్చట, 'అగీరియా' యను దేవత యతనికి ప్రసన్నమయ్యెను. ఆమె యతనిని ప్రేమించి, సమస్త విద్యల నతని కొసఁగెను. ఆ దేవియొక్క ప్రసన్నత గలిగియుండ, నితర వ్యాపారములలో నతని మన స్సెటుల గలీనమగు? ఇటు లతఁడు గాలము గడుపుచుండ,

నలుబది సంవత్సరముల ప్రాయమువాఁ డయ్యెను. అంతలో రోమ్యులసు చనిపోవుట, సెనేటుసభవారు రాజ్యమేలుటయు జరిగెను. రోమకులంద ఱతనిని రాజుగ యేర్పఱచుకొనుటకు నిశ్చయించి, యతనిని ప్రార్థించి నగరమునకు రప్పించుట కిరువురు రాయబారుల నతనివద్దకు బంపిరి. సింహాసన మెక్క వలసిన దని కోరినపు డెవఁ డొల్లఁడని వారు తలంచి, యతని తో నొక్కి చెప్పలేదు. "విజనస్థలంబున విముక్తకాముఁడనై, కాలము గడుపుచున్న నాకు రాజ్యమేల? దేవాంశసంభూతుఁడైన రోమ్యులసువంటి మహాత్ములు మిమ్ములను బరిపాలించవలెను. నేను మనుష్యమాత్రుఁడను, నాలో మహత్తులేదు. చతురోపాయము లెఱుంగను. చతురంగ బలముల నడిపించు పోణిమి లేదు; త్రిశక్తులు లేవు; అంగపంచక మెట్టిదో విన లేదు; చతుర్విధ సీమలలోనివారల నెటుల సంరక్షించవలయునో నేర్చియుండ లేదు. ఈ నావంటివానితో మీకేమి ప్రయోజనము? 'కామంబులేని నన్ను మీరు వంచింపనేల' యని యతఁడు పితృ, బంధు, మిత్ర, సోదరవర్గంబుల సముఖమున బలికి వారిని పొమ్మనియెను. ఈ మాటలువిని వారు నగరమునకుఁ బోయిరి. ప్రజలు చేయుట కేమియుఁదోఁచక, తిరుగ నతనియొద్దకు మఱియొక రాయబారమును బంపి వారు వెనుక నుంచి వచ్చుటకు సిద్ధముగనుండిరి.

ఇంతలోఁ దండ్రి కుమారుని జేరదీసి "నాయనా, నీవు

సింహాసన మెక్కవలెను. దేవాంశయుండినగాని రాజుకాఁడు. దుర్లభమైన యట్టి పదవి సంప్రాప్తమైనపుడు, నీవు దానిని తిరస్కరించఁగూడదు. పురుషార్థములను యథావిధిగ నడపగలవు. శాశ్వతమైన సంతానములు నీకుఁ జేకూరును. 'యథా రాజా తథా ప్రజాః' అనునటుల నీవు సన్మార్గము నవలంబించినందున, నీ ప్రజలు నిన్ననుసరించి బ్రతుకుత్రోవఁ గనఁగలరు. రాజుకు జనులే కుటుంబము. ప్రజలకు స్వాస్థ్యము గలుగ జేయుటకన్న హెచ్చు పుణ్యముండునా" యని హితవచనములు చెప్పి కుమారుని వంచెను. అంతలో రాయబారులు వచ్చిరి. మారుమాట చెప్పక, 'నూమా' వారితోఁ గలిసి నగరమునకుఁబోయెను. మార్గములోఁ బ్రజ లతనిని తారసిల్లి, పరమానందభరితులైరి. సెనేటుసభవారు మొదలగు సామంతులు వెంటనంటియుండ, నగరములో నతఁడు ప్రవేశించెను. ఊరేగింపు ముగిసినతరువాత, నతనిని రాజభవనములోనికిఁ దీసికొని వెళ్లి, వా రతనిని రాజచిహ్నములతో నలంకరించఁ జూచిరి. అతఁడు వారి నప్పటికి వారించి, సుముహూర్తంబున దేవియాజ్ఞ గైకొని, దేవతార్చనములుచేసి, బలులిచ్చి, సింహాసన మధిష్ఠించి పట్టభద్రుండయ్యెను.

అతఁడు రాజ్యమునకు వచ్చుసరికి, రోమకులు ముష్కరులు. తెల్లవారి లేచినదిమొదలు పోరేగాని మరియొకటి లేదు. పోరాటములోని పాటు పోటులవలన వారి శరీరము పూటుపడి

బిరుసెక్కెను. దయాదాక్షిణ్యములు వెతకిచూచినను వారి లోఁ గానరావు. వారి పొదలిక కత్తిపదును. వీరి నెటుల మచ్చిక చేయుట? ఇనుము కఠినమైనది. అగ్ని స్పర్శచేత మృదువు కాదా? వీరి మనోదేహకాఠిన్యములను బోఁగొట్టుటకు వేరు మార్గములు దోఁచక, దేవతారాధన లని, బలు లని, దేవోత్సవ ము లనెడు మొదలగు దేవతాక్రియలలో వారి నతఁడు ప్రవేశ పెట్టెను. తనకు దేవి ప్రత్యక్ష మగునని వారితో నతఁడు చెప్పుచుండెను. దేవాలయముల నతఁడు ప్రతిష్ఠఁజేసెను. నిర్గుణబ్రహ్మమునకు ప్రతిమరూపము నిచ్చి పూజించుట కిష్ట ము లేక, విగ్రహము లేకయే వారు దేవాలయములలో దేవ తారాధనఁ జేయుచుండిరి. కర్మకాండ నతఁడు బహుళము చేసెను. అర్చకులు మెండయిరి. వారిమీఁదఁ బెద్ద యర్చకుఁ డొకఁడు నియోగించఁబడెను. శకునజ్ఞులు ప్రబలిరి. బలులిచ్చు టకుఁ దగిన తంత్రములు బలిసెను. ఒకచోట నవిచ్ఛిన్నాగ్ని హోత్ర ముంచఁబడెను; దానిని సంరక్షించుటకుఁ గొందఱు సతీతరుణు లొప్పుకొనిరి. దేవతార్చన విధానములు పూర్వ ముకంటె రెండింతలు పొడవయ్యెను. వీనినన్నియు రాజు స్వయముగఁ బరిశీలించి, ప్రతిదినము వానిని జరిపించు చుండెను.

అతఁడు రాజనగ రొకటి కట్టించెను; పథశుద్ధి జేయిం చెను. అతని కాలములో యుద్ధములు లేవు. దుస్తరణ మను

మాట లేదు. ఈతిబాధలు లేవు. పరమేశ్వరుని కటాక్షము గలదు గనుక, ధర్మమును స్థాపించి, ప్రజల కతఁడు మనోసంస్కారము లిచ్చెను. నలుబదిసంవత్సరము లతఁడు రాజ్యముచేసి జీర్ణించిన శరీరమును విడిచి, లోకాంతరగతుఁడయ్యెను.

థె సి య సు

థెసియసు, రోమ్యులసు, వీరిరువురు దేవాంశసంభూతులని చెప్పుదురు. వారి పుట్టుపూర్వోత్తరములు బాగుగ దెలియవు. ఇరువురు కానీనులు; మహావీరులు; దేహబలము, మనోబలము గలవారలు. మొదటివాఁడు 'ఆథెన్సు'నగరమును, రెండవవాఁడు 'రోము'నగరమును స్థాపించెను. ఉభయులు స్త్రీలను జెరబట్టుచుండిరి. తుదకు వారికి గృహకలతలు గలిగి బాధపడిరి. మొదట ప్రజలు వారి నెంత గౌరవించిరో, తుద కంత గర్హించిరి.

థెసియసుయొక్క పితృవంశముసంగతి బాగుగ తెలియదు; అతని మాతామహుఁడు 'ట్రొజినీ'పట్టణములోని రాజు. ఇతని కొక కూఁతురుమాత్రము గలదు.

ఆథన్సునగరములోఁ గాపురము జేయుచున్న 'ఆజియసు' యను రాజు సంతానములేక, సోదె వేయించి కనుగొనుటకు 'డెల్ఫి'గ్రామమునకుఁ బోయెను. నగరమునకుఁ బోవు నఱకితఁడే స్త్రీముఖమును జూడగూడ దని సోదెచెప్పిరి. ఇతఁడా మాట విని, తిన్నగా నగరమునకుఁ బోవక, ట్రొజినీపట్టణము వచ్చి, 'పిథియసు'గృహములో బసచేసెను; ప్రసంగ

తిని పోదెసంగతి సతనితోఁ జెప్పెను. అతఁడేమి యాలో చించెనో తెలియదు గాని, తన కుమారితె నితనియొద్దకుఁ బంపెను. అప్పుడు 'ఆజియసు' ఆమెను జూచి మోహించెను. ఆమె గర్భసంస్కారములు పొందెను. అతఁడా వృత్తాంతము గ్రహించి, యొక కత్తిని రెండు పాదరక్షల నొక బిలమున పదిలముఁజేసి, దానిమీఁద నొక బండరాతిని బోర్లించి, యా సంగతి భార్యతోఁ జెప్పి, కుమారుఁడు కలిగిన యుక్తవయస్కున వాఁడు వానిని ధరించి తనయొద్దకు వచ్చునట్లుల జేయవలసిన దని యుత్తరువుఁజేసి, నగరమునకుఁ బోయెను.

నానాఁడామెకు నెలలు నిండి, యొకరోజున నామె సుఖప్రసవమయ్యెను; సుపుత్రుఁడు గలిగెను. శిశువునకు మాతామహుఁడు 'థసియసు' యని నామకరణముఁ జేసెను. పురిటిపిల్లఁడు పొత్తిళ్లపిల్లఁడై, మాసము లయనములు సంవత్సరములు నిండి యౌవనసంప్రాప్తుఁడయ్యెను. మాతామహుని జూచి యతఁడు తండ్రియని భావించుచుండెను. స్నేహితులతనిని కానీనుఁడని పిలుచుటకు దుఃఖించి, తల్లియొద్దకు వచ్చి, తన తండ్రి యెవరో చెప్పవలసిన దని యతఁడామెను గోరెను.

అప్పటికే, యతఁడాజానుబాహుండు. సామువిద్యలు నేర్చుకొనినందున, నతని శరీరము కర్కశమయ్యెను. మదించిన వృషభమువలె నతఁడు నడుచుచుండెను. దేహాలా

వణ్యము జిక్కఁగఁ గారుచుండెను. అతఁడు కామినీహృదయభేదననైపుణీకటాక్షవీక్షణములతో నొప్పుచుండెను. అతనియందు దేహసంస్కారములకు మనోసంస్కారములు జోడింపఁబడియుండెను.

అట్టి కుమారుని జూచి తల్లి కొంత మనోవ్యథను బొంది, "నాయనా, నీ తండ్రిగారు నీవు గర్భములోనున్నపుడె, నన్ను విడనాడి, ఆథెన్సునగరమునకుఁ బోయిరి. వా రక్కడిరాజులు. ఆ బండరాత్రికింద వా రేమో నీ నిమిత్తము కొన్ని వస్తువులు దాచియుంచిరి. నీవు వానిని ధరించి, వారియొద్దకుఁ బొమ్ము"ని యతనితోఁ జెప్పెను. రెండు మూఁడు వందలమంది కదిలించలేని బండరాతి నతఁ డవలీల గదలించి, పైకిఁ ద్రోసి, లోపల బిలములోనున్న పాదరక్షలను చంద్రాయుధమును బట్టుకొని వచ్చి తల్లికిఁ గనపఱచెను. పాదరక్షలను దొడిగి, చంద్రాయుధమును ధరించి, యతఁడు తండ్రి యొద్దకుఁ బోవుటకు సన్నద్ధుఁ డయ్యెను. మాతామహుఁ డందులకు సంతోషించి, నాటున గాక సముద్రముమీఁద బయలుదేరి వెళ్లవలసిన దని, యతనికి సలహాచెప్పెను. తాతగారి మాటలను చెవిని పెట్టక, నాటున బోవుటకే యతఁడు సిద్ధ మయ్యెను.

ఆకాలమున రాధారిమార్గములు, బాటలు లేవు. అడవులు దాఁటుకొని మనుజులు ప్రయాణములు చేయుచుండిరి. మార్గములో దొంగలను తప్పించుకొని, దుష్టజంతువుల వాత

బడక, ప్రయాణమును సాంతిముగ జేసినవారు లెరు. ఈ సంగతులు విని, పరాక్రమశాలి గనుక, మార్గములు నిష్కంటకములు చేయవలెనని కోరి, యతఁడు నాటున బయలు దేరెను. "రక్తములో దడిసిన యాయుధమును జూచిన తండ్రి సంతసించును గాని, తెల్లగ ఖళఖళలాడుచున్నదానినిజూచి యతఁ డామోదించునా?" యని తాతగారితోను తల్లితోను జెప్పి యతఁడు బయలుదేరిపోయెను.

మార్గములో 'పెరిఫేటీసు' అను పేరుగల యొక ముష్కరుఁడుండెను. వీఁడు గదాయుద్ధములోఁ బ్రసిద్ధికెక్కినవాఁడు. వీనితో నతఁడు గదాయుద్ధముఁజేసి, చంపి, వీని గదను బట్టుకొని, యక్కడినుండి బయలుదేరెను. అనంతరము, దేవదారువృక్షమును వంచినవాఁ డని పేరుపొందిన పురుషునిఁ బోరాటములోఁ దునుమాడి, వాని కూఁతురును సంతోషపఱచి, యతఁ డా స్థలమును విడిచిపోయెను. తదుపరి, 'మగారా' పొలిమేరనున్న యొక దొంగను బట్టుకొని, వాని నతఁడు కొండమీఁదినుండి క్రిందికిఁ ద్రోసి చంపెను. 'ఎడ్యాసిసు' అను గ్రామములో నొక మల్లుని నోడించి, వాని నతఁడు యమమందిరమునకుఁ బంపెను.

'ఆజియసు' 'మీడియా' యను నామెను వివాహమాడి, ఆథెన్సునగరములోనుండెను. థెసియసునగరములోఁ బ్రవేశించి, తండ్రిదర్శనమునకు వెంటనే వెళ్లలేదు. థెసి

యసు సవతికుమారుఁడని చారులవలన దెలిసికొని, కుమారుఁడని భర్త గ్రహించకమునుపె, యతనికి విందుచేసి, విషము పెట్టి చంపవలె నని 'మీడియా' యత్నించెను. అతఁడు తండ్రి గృహములోఁ బ్రవేశించెను. ఆనాఁ డొక విందు జరుగుచుండెను. ఎవఁడో గొప్పవాఁడు వచ్చినాఁడని తలంచి, థెసియసును రా జాహూయము చేసెను. తన పేరు చెప్పుకొనక, తండ్రి చూచునటుల చంద్రాయుధమును బట్టుకొని, యతఁడు కూర్చుండెను. ఇంతలో 'మీడియా' విషమును గలిపి, మద్యపాత్రను భర్తచేతి కిచ్చి, వచ్చినవాని కియ్యవలసిన దని కోరెను. రాజు దానిని బట్టుకొని, ప్రక్కకు దిరుగుసరికి, చంద్రాయుధ మతని కంటపడెను. వెంటనే, దానిని ధరించినవాఁడు తన కుమారుఁడని యతఁడు గ్రహించి, సంతోషముచేతఁ బరవశుఁడై, పాత్రను జారవిడిచెను. రాజు కుమారుని గౌఁగిలించుకొని, శరీరము దువ్వి, శిర మాఘ్రాణించి, యానందబాష్పములతో నతని శరీరమును దడిపెను.

'క్రీటు' ద్వీపములో 'మినోతారుఁ'డను రాక్షసుఁ డొకఁ డుండెను. వాని యూర్ధ్వభాగము వృషభాకారము; అధోభాగము మానవాకారము. తొమ్మిది సంవత్సరముల కొకపర్యాయము 'అథీనియను' లేడుగురు బాలురను, ఏడ్వురు కన్యలను, కానుక దీసికొని వెళ్లు టాచారము గలదు. ఆ రాక్షసుఁడు వీరినిఁ జంపి తినుచుండును. ఈ కానుకను దీసికొని

వెళ్లు సంవత్సరము వచ్చెను. నగరమంతట దీనాలాపములు నిండె; ప్రజ లా బాలవృద్ధులు ముకుళితముఖారవిందులయిరి; వారి ముఖమున కత్తివేటుకు రక్తము లేకుండెను.

అప్పుడు థెసియసు వారి దుఃఖము వాపి, వారితో తాను వెళ్లుటకు తండ్రి యనుమతిఁ బొందెను. అతనితోఁ గూడి యేడుగురు బాలురు కన్యకలు పడవనెక్కి, ద్వీపమునకుఁ బోయిరి. ఆ దీవికి రాజైన 'మినాసు'యొక్క సేనాధిపతిని యతఁడు ముందు జంపెను. అటుపైని కొన్ని గరిడీ విద్యలు జరిగెను. వానిలో నతఁడు తన ప్రావీణ్యతను గనఁబఱచెను. అప్పుడు రాజుకూఁతురు 'ఆర్యాదిని', యతని దేహలావణ్యమునకు మెచ్చి యతనిని మోహించెను.

ఆమె వర్తమానము పంపినందున, నతఁ డామె సమక్షమునకుఁబోయెను. పద్మవ్యూహమువలె నల్లుకొనియున్న యరణ్యములో నా రాక్షసుఁడు నివసించియుండు నని యామె యతనితోఁ జెప్పెను. ఆమె యొక దార మతనిచేతికిచ్చి, దానిని పట్టుకొని యరణ్యములోఁ బ్రవేశించి, వానిని జంపి రావలసిన దని చెప్పిపంపెను. అతఁ డాప్రకారము వ్యూహములోనికిఁ బోయి యా రాక్షసుని రూపుమాపి, దారము నల్లుకొనుచు వచ్చి, 'ఆర్యాదిని' సమక్షముఁ జేరెను. అక్కడివా రందఱు ముదమందిరి.

బాలికాబాలురతో నతఁడు పడవనెక్కి, స్వనగరము

నకు బయలుదేరెను. తొందరలో వారు జయధ్వజమును పడవమీఁద నెత్తలేదు. అందుచేతఁ గుమారుఁడు మృతినొందె నని యెంచి, 'ఆజియసు' కొండమీఁదనుండి సముద్రములోనికి దుమికి చనిపోయెను. అనంతరము థెసియసు రేవులో దిగెను. నగరవాసు లందఱతనిని వేనోళ్ల పొగడి వీరజయోత్సవములను జరిపిరి. తదుపరి, పితృవియోగమునకు దుఃఖించి, ప్రేతకార్యముల నతఁడు యథావిధిగ జరిపెను.

అనంతర మతఁడు రాజ్యమునకు వచ్చెను. ఇంతకుఁ బూర్వము ప్రజలందఱుఁ జెల్లాచెదరుగ గృహములు కట్టుకొని నివసించుచుండిరి. అందుచేత నతఁడు వారిని సమావేశము చేసి, యొక పట్టణము నిర్మించెను. ఆ పట్టణమె 'ఆథెన్సు'. మనోదేహబలములుగలవాఁడు గనుక, థెసియసునె సేనాధిపతిగ ప్రజలు నియమించిరి. ప్రజలందఱు సమావేశమై, వ్యవహారములను బరిశీలించుటకుఁ దగిన 'ప్రజామందిరము' నొకటి నిర్మింపించిరి. సామంతు లని, కృషీవలు లని, వర్తకు లని వ్యావహారిక భేదములు తప్ప, జాతిభేదములు వారిలో లేవు. ప్రజలందఱు సమానులె. అందఱియెడల నొకటే దండనీతి ప్రవర్తించుచుండును. వేషభాషలలోను, మతాచారములలోను వారు సమానులే; ఆటపాటలలోను భేదములేదు. వారికి కావలసిన సాంఘికసూత్రముల నేర్పాటుచేసి, రాజ్యమును స్థాపించి, థెసియసు స్వర్గస్థుఁడయ్యెను.

థెమిస్టాకిలీసు

ఏథెన్సుపట్టణములో, థెమిస్టాకిలీసుయొక్క వంశీకు లంతగాఁ బేరుకెక్కినవారుగారు; అతని మాతాపితృవంశము లలో నట్టివాఁ డొకఁ డైనను లేఁడు; తలిదండ్రు లవియు, సామాన్యస్థితిగతు లే.

బాలుఁడుగనున్న దినములలో నతఁ డేపనిచేయుటకు వెనుకతీయలేదు; మహా చోరనరి; పెద్దపనులను జేయుటకు యత్నించెను. ఇతరబాలురవలె కాలము నాటపాటలలో వ్యర్థపుచ్చక, పాఠములను జదువుటయందో, ప్రసంగించుటయందో సెలవుదినముల నతఁడు గడిపెను. "అబ్బాయి, నీవు సామాన్యుఁడవు కావు. నీవలనఁ బ్రజలకు శుభమైన నశుభమైన కలుగు"నని యుపాధ్యాయుఁ డనెను. సాహిత్యజ్ఞాన మతనికి గష్టముమీఁదఁ గలిగెను; రాజనీతిశాస్త్రమును ధారాళముగ నతఁడు జదివెను. అందులో నతని యీడుకు మించిన బుద్ధికుశలతను గనఁబఱిచెను.

మొదట థెమిస్టాకిలీసు విచ్చలవిడిగ సంచరించెను; నడవడిలో నిలుకడచూపలేదు; అతని గుణములు విపరీతములు; అవియైనను కేవలము మంచి వని కేవలము చెడ్డ వని చెప్ప

రాదు. అతఁడు శృంగారపురుషుఁడు; కొంతకాలము విషయ భోగములలో గడిపెను. అతని దుర్వ్యాపారములను జూచి, తల్లి యాత్మహత్యఁ జేసికొన బూనెను; తండ్రి కోపగించెను. ‹‹దుష్టాశ్వములు మొదట వెఱ్ఱిగ తిరిగినను, శిక్షచేసి కళ్లెములు తగిలించినపైని, మార్గములోనికి వచ్చి సాధువు లగు''నని థెమిస్టాకిలీసు చెప్పుచుండెను. ప్రజారాజ్యములోని 'ఆథెన్సు' పట్టణములో నుద్యోగముఁ జేసి కీర్తిప్రతిష్ఠలను బొందవలె నని యతఁడు వాంఛగలవాఁ డాయెను. ఏవిధమునకైన, నేకార్య మైనఁ జేసి, పెద్దల దృష్టిలోఁ బడవలె నని యతని కోరిక. అం తియగాని, యతఁడు ముందువెనుక లాలోచించక వ్యవహార ములలో దిగుచుండెను. అందుచేత, నతనికి 'ఆరిస్టైడీసు'నకు పరస్పరవైరము కలిగెను. ఇతఁడు దూరదర్శి; శాంతుఁడు; వ్యవహారములలో తొందరపాటులేనివాఁడు. అతఁడు బ్రజలను బెద్దపనులకు బురికొలుపును; ఇతఁడు వారిని శక్తికి తగిన పను లకు నియోగించు. థెమిస్టాకిలీసు చిన్నతనములో 'రాథాను' యుద్ధముజరిగెను. స్వబలపరాక్రమములు చూపించుట కవ కాశము లేకపోయె నని యతఁడు చింతించెను. ఈ యుద్ధము 'పారసీకు'లకును ‹‹అథీనియను''లకును జరిగెను; అందులో పార సీకు లోడిపోయిరి. ముమ్ముందుకు వారితో పెద్దయుద్ధములు జరప వలసియుండునని యతఁ డూహించెను. పూర్వాచారముప్రకా రము 'అథీనియనులు' వెండిగనులు త్రవ్వి, వెండిని తెచ్చుకొని,

తమలో దాము దానిని బంచుకొనుట వాడుకకలదు. స్త్రీలు విశేషముగ నాభరణములను ధరించుచుండిరి. వెండి బంగారము నిలవచేయుటకు బదులు వానిని వ్యయపఱచి, నావలను కట్టిన, సముద్రముమీఁద పరదేశములతో వ్యాపారముఁజేసి లాభములను బొందుటకు సమర్థత కలుగుటయెగాక, స్వపరదేశీయులను లోఁగదీసి, తమరౌన్నత్యమును బొందుటకుఁగూడ శక్తికలుగు నని 'అథీనియనుల'కు థెమిస్టాకిలీ సుపదేశించెను. అతని యుపదేశముప్రకారము, వారు వెండి బంగారములను గర్చుపెట్టి, నావలను కట్టిరి. వారి యోడవర్తకము సాగెను; లాభమువచ్చెను. వారికి సముద్రమునిన భయము లేకపోయెను; వారు మంచినావికులైరి; నౌకాహవములో వారు శత్రువులనోడించిరి.

అతఁడు మహావైభవముతో బ్రదుకుచుండెను. అందుకుఁ దగిన ధనముగావలెను గనుక, నతఁడు గొన్ని నీచపుఁబనులను జేసెను. అధికారి యని ప్రజలు తెచ్చియిచ్చిన కానుకల నతఁ డమ్మివేయుచుండెను. ఈ కానుకలను బుచ్చుకొనుటలో నతఁ డారితేరెను. ఒకరి వస్తువేదైన నతఁడు చూచిన, దానిని వారివద్దనుండి నయముననో భయముననో దెప్పించుకొనునవఱ కతఁడు నిద్రించుటలేదు.

కులము తక్కువవాఁడు గనుక, అతఁడు పేరుపొందవలెనని గోరుచుండెను. వైణికులు, గాయకులు, నటులు నతని మాట కడుగుతీయలేదు. ప్రతిదినము పండుగులవలె "ఒలిం

వుకు" క్రీడలలో నతఁడు ధనమును కర్చు పెట్టుచుండెను. అత నిని డాంబికుఁడని ప్రజ లనుచుందురు.

"ఆథెన్సుపట్టణములో నతఁడు పెద్దయుద్యోగమును సంపాదించెను. అతని శత్రువైన" ఆరిస్టైడీసు దేశోచ్చాటన నందెను. థెమిస్టాకిలీసు కోరిక నెరవేరెను. వ్యవహారములలో నతని నష్టగించువారు లేరు. ఈ కాలములో పారసీకులు నావలతో బయలు దేరివచ్చిరి. సముద్రమువిూఁద యుద్ధము జరగవలసె. గ్రీకులంత తేకీభవించిరి. వారిలో నథీనియనులే 'విశేషముగ నావలు గలవారు. సేనాధిపత్యమును మొదట' థెమిస్టాకిలీసు పుచ్చుకొనెను. కాని, తరువాత 'స్పార్టను'లలో నొకని కిచ్చివేసెను. ఘోరముగ నౌకా హవము జరిగెను. పారసీకులు పెద్దకేకలు, బొబ్బలు పెట్టుటయె గాని, క్రియశూన్యము. వీనికి గ్రీకులు భయపడుదురా? అందులో నథీనియనులు సముద్రమువిూఁద నారి తేరినవారు. యుద్ధములో జయాపజయము లెవరివో తెలియకుండె. పారసీకచక్రవర్తి 'ఝారుఁడు' కొంత భూసైన్యమును దీసికొని గ్రీకుదేశముపైకి దండెత్తివచ్చెను. ఇటుల గ్రీకులు రెండువైపులనుండి యెదురుకొనఁబడిరి. పారసీకులు "తెర్మాపొలెయి" యను కనుమగుండ వచ్చినగాని, గ్రీసుదేశములోనికి రాలేరు. కనుమముఖద్వారమున 'లియానుదాసుఁ'డను సేనాధిపతి, ౬౦౦ స్పార్టనుసైనికులతో నిలిచి, పారశీకుల లక్షసైన్యము నెదిర్చెను. పారసీకుల శిరములు

తాటికాయలవలె వ్రాలుచుండెను. అంతలో గ్రీకులలో నొకఁడు పారసీకులకు కనుమలోని రెండవమార్గమును జూపి, వారి సైన్యమును త్రోవదప్పించి నందున, స్పార్టనులు రెండు వాహినులచేత నొక్కఁబడి వీరస్వర్గము నొందిరి. సేనాధిపతికూడ రణములోఁబడెను.

ఈ యపజయము గ్రీకులు వినిరి. చక్రవర్తి తాఁరుఁడు ఫౌఁజులను నడిపించుకొనివచ్చెను. గ్రీకులకు వ్యవధి లేదు; ఏమిచేయుటకు తోఁచదయ్యె; బంధుమిత్రవర్గంబులను, గృహములను విడిచిపోలేరు; పట్టణములోనుండిన, మరణము నిశ్చయము. అప్పుడు థెమిస్టాక్లీసు ఇచ్చిన సలహాపైని యా బాల గోపాలము పడవలనెక్కిరి. స్త్రీ బాల వృద్ధు లొక ద్వీపమునకుఁ బంపఁబడిరి. కరవు, దారిద్ర్యము, బంధువియోగము, శత్రుధాటియు వారికొక్కమారె కలిగెను. అథీనియనులు గంట నీరు పెట్టలేదు. పట్టణ మశేషము నిర్జన మయ్యెను.

శత్రువు వచ్చి యెదుట నిలిచియుండెను. గ్రీకులు వారిలో వారు గ్రుద్దులాడుచుండిరి. అథీనియనులా, స్పార్టనులా—— వీరిలో నెవరు యుద్ధములో ముందునడునవలె నని వారు వాదులాడిరి. "ఎవరు నడిచిననేమి? దేశము శత్రువునకు స్వాధీనమై, మనము వానికి లోఁబడకూడ"దని థెమిస్టాకిలీసు బుద్ధిచెప్పెను. దేశోచ్చాటన చేయఁబడినవారు, ఉత్తరువైనందున, వచ్చిచేరిరి. అరిస్టైడీసు గూడవచ్చెను. కలహామునకుఁ

గాలముగాదని, వీరికవు రేకమైరి. వీరి సలహాపైని, నౌకాహావము జేయుటకు గ్రీకులు సమ్మతించిరి. అందుకు శుభశకునములగుపడెను. సముద్రముమీఁద వారుండిన స్థలమున యుద్ధము జరిగిన, వారు జయము నొందుదు రని వారితో థెమిస్టాకిలీసు చెప్పెను. మొదట వారందుల కంగీకరించిరి గాని, శత్రువుల యోడలను జూచినపైని, వారి కధైర్యముగలిగెను. పారసీకుల యోడ లొకవెయ్యియుండె; వీరివి నూటయెనుబదిమాత్రముండెను. అందుచేత స్పార్టనులు రాత్రి రాత్రియే బయలుదేరి వారి దేశమునకుఁ బోవలెనని సిద్ధముగనుండిరి.

గ్రీకులలో నెవరు వెళ్లిపోయినను దేశమునకు ముప్పు వచ్చు నని థెమిస్టాకిలీసు ఎంచి వారితో నెంతచెప్పినను స్పార్టనులు వినరైరి. మాటలతో గార్యము లేదని తలఁచి, తన యొద్దనున్న పారసీకపు మునిషీని పిలిచి "నీవు చక్రవర్తిగారుని వద్దకుఁబోయి, గ్రీకులు పారిపోవఁ దలఁచినారు. వారు పారిపోకుండునటుల పారసీకుల యోడలను నాలుగువైపుల కాపుంచుమని యతనితోఁ జెప్పిరమ్మ"ని చెప్పిపంపెను. ఆప్రకారము మునిషీ చక్రవర్తియొద్దకుఁ బోయి, చెప్పెను. శత్రువుల యోడలు క్షణములో నాలుగువైపు లాక్రమించెను. గ్రీకులు పారిపోవుటకు వీలు లేకపోయెను.

మరుసటిదినము సూర్యోదయము కాఁగానె, సముద్రముమీఁద యుద్ధ మారంభమయ్యెను. గ్రీకుల పడవలు తేలి

కయినవి; శత్రువులవి, బగువు. వారు వానిని సులువుగ గడి పిరి; గడుపుటకు వీరు కష్టపడిరి. వీ రుభయులు యుద్ధముచేసిన చోటు సముద్రములోఁ ప్రదేశ బోటుఎక్కువ. శత్రువులు గాలికి యెదురుగ వారి నావలను గడపవలసివచ్చెను. కొండ చరియపైని యొక రత్నసింహాసనముమీఁద చక్రవర్తి కూర్చుం డెను. అతనినిచుట్టి చరిత్రకారు లుండిరి. యుద్ధ మారంభ మయ్యెను. ఇరుతెగలవారు మోటుగ పోరాడిరి. సాయంకా లమువఱకు పోరాటము జరిగెను. పారసీకు లోడిపోయిరి.

"పారసీకులు జలసంధిమీఁద కట్టిన పడవల వంతెన విరు గఁగొట్టి, వారిని సంహరించుట మే"లని థెమిస్టాకిలీసు చెప్ప, "ఇదివఱకు వారేమి చేయుదు రోయను భయముతో నుంటిమి. ఇప్పుడు వారు మన దేశమునుండి తరలిపోవు మార్గము చూడ వలెను గాని, నీవు చెప్పినప్రకారమైన, వారు మన దేశములో నే యుండి, మనలను మఱింత పీడింతు"రని ఆరిస్టైడీసు సలహాచెప్పెను. పడవలనంతెనను విరుగఁగొట్టుటకు గ్రీకులు సిద్ధముగ నుండి రను మాటను చక్రవర్తి విని, సైన్యముతో శీఘ్ర ముగ బయలుదేరి దేశము విడిచిపోయెను. వైజయంతికమహో త్సవములు గ్రీకులు సలిపిరి. వారి వారి స్వదేశములకు అంద అును వెళ్లిపోయిరి.

ఆ సంవత్సరము జరిగిన 'ఒలింపిక' క్రీడలలో, థెమి స్టాకిలీసుకు వీరకిరీటమును గ్రీకు లిచ్చిరి. అక్కడకు వచ్చినవా

అంద రతనినే చూచుచుండిరి. అతఁడు స్పార్టనుల దేశమునకు వెళ్లెను; అక్కడ వారిచేత మర్యాదలను బొందెను. పరమో చ్చపదవి నతఁ డధిష్ఠించెను.

"గ్రీకులంద అథీనియనులు చెప్పినమాటను గౌరవింతురు. అథీనియనులు నా మాటను మన్నింతురు. నేను నా భార్యమాట వినుచున్నాను. నా భార్య నా కుమారుని మాట విను"నని యతఁడు హాస్యముగఁ జెప్పను.

ఒక సమయమున, నిరువురు నాగరకులుఁవచ్చి, యతని కూఁతురు నిమ్మని వేరు వేరుగ నడిగిరి. వారిలో నొకఁడు బుద్ధిమంతుఁడు; మఱియొకఁడు ధనవంతుఁడు. "ధనములేని పురుషునికే, నా కూఁతు నిచ్చి వివాహము చేసెదగాని, ధనము కలవాఁడైనను పురుషుఁడుకానివాని కియ్యనొల్ల'నని యతఁడు చెప్పెను.

ఆ థెన్సుపట్టణమున కతఁడు చుట్టు పరిఘను కట్టించెను. పట్టణమునుండి రేవుకు పోవుపఅ కిరువైపులను పెద్దగోడలను కట్టించెను. శత్రువుల దాడికి భయపడి, గ్రీకులంద ఱొక సంఘముగఁ గూడిరి. అందులో నథీనియనులు నాయకులుగ నుండిరి. ఆ థెన్సును ఇంత గొప్పపదవిలోనికిఁదెచ్చిన థెమిస్టాకిలీసును ఆ పట్టణపౌరులు చిన్న నేరము మోపి దేశభ్రష్టునిఁ జేసిరి.

అతఁడు దేశము విడిచిపోయెను. అతఁడు లేనిసమయమున, పూర్వము జరిగిన యుద్ధములోఁ బారసీకులతోఁ గలిసి

స్వదేశ స్వాతంత్ర్యమును బోఁగొట్టఁదలఁచినాఁడని యెంచి, అథీనియను లతనికి మరణదండన విధించిరి. ఆ సంగతి తెలిసి, నిర్దోషి గనుక, అతఁడు పారసీక దేశమునకుఁ బారిపోయెను. జూరునికుమారుఁడు 'అర్తజూరుఁడు' చక్రవర్తియయ్యెను. ఇతనిని థెమిస్టాకిలీసు శరణు వేఁడెను. చక్రవర్తి యతనిని మన్నించి గౌరవించెను. థెమిస్టాకిలీసు పారసీకమున నుండిపోయె.

ఇంతలో గ్రీకులకును పారసీకులకును యుద్ధము తటస్థమయ్యెను. గ్రీకులపైకి యుద్ధమునకుఁ బొమ్మని చక్రవర్తి థెమిస్టాకిలీసున కుత్తరువుచేసెను. స్వదేశీయులతోఁ బోరాడుట కిష్టములేక, విషముత్రాగి, ౬౫ సం॥ రముల వయస్సున, క్రీ. పూ. ౪౬౦ సం॥ రమున నతఁడు స్వర్గస్థుఁడయ్యెను.

ఆరిస్టైడీసు

‘అరిస్టైడీసు’ బీదవాఁడని కొందఱు, కాఁడని కొందఱు చెప్పుదురు. అయిన నతఁడు కొంత స్థితిగలవాఁడని చెప్ప వచ్చును. ‘ఆథెన్సు’పట్టణములోఁ బ్రజారాజ్యమును స్థాపించిన ‘క్లీస్తనీసు’తో నతనికి స్నేహముకలదు. స్పార్టనులలో ధర్మశాస్త్రవేత్తయైన ‘లైకర్గసు’ నతఁడు వినయముతో గౌరవించుచుండెను.

ఆరిస్టైడీసు సామంతుల పక్షములోనివాఁడు; థెమిస్టాకిలీసు సంసారుల కక్షలోనివాఁడు. అందుచేత వీ రిరువురికి సహజ శత్రుత్వము. విద్యార్థులుగ నుండు కాలము మొదలు వీరు వైరముగలవారు. ఆటపాటలలో నేగాక, వా రాలోచనాంశములలో భేదించిరి. ఆరిస్టైడీసు శాంతుఁడు; సాత్త్వికుఁడు; దూరదర్శి; హాస్యములో నైన బొంకులు లేనివాఁడు; గంభీరుఁడు; స్థిరుఁడు; ధార్మికుఁడు. థెమిస్టాకిలీసు తొందరపాటుకుఁ దోడు చలచిత్తముకలవాఁడు; చురుకు, నేర్పరి, కార్యములలోఁ దెగించువాఁడు. సరసమైనవాఁడు గనుక నెవిశేషముగ స్నేహితులను జాగ్రత్తచేసి, తద్వారా ప్రజారంజకుఁడై

గౌరవము పొందెను. "వాఁడు వీఁడని యెంచకపోయిన, నీవు 'అథీనియను'లను బరిపాలించి యుందు'వని యొక రతనితోఁ జెప్ప, "పరులకంటె నా స్నేతులకు హెచ్చుమేలు చేయలేక పోయినపక్షమున నా కీ యుద్యోగమువలన లాభ మేమి?"యని థెమిస్టాకిలీసు జవాబుచెప్పెను. ఆరిస్టైడీసు మాత్ర మటుల గాదు. వారు వీరని విచక్షణచేయక, న్యాయముప్రకార వ్యవహారములను విమర్శించుచుండెను. స్నేహితులకు కోపము వచ్చునేమోయని వారి యన్యాయములను న్యాయము లని యతఁడు తీర్పుచెప్పుట లేదు; అయినను, వారి మాటను త్రోసివేయుట లేదు. వారి మాట లెంతవఱకు గ్రాహ్యములో, యంత వఱకు వానిని విని యతఁడు వారిని సంతోష పెట్టుచుండెను. ముందు వెనుక లాలోచించక, ప్రజలకు మేలుకలుగునని, థెమిస్టాకిలీసు సభలోఁ గొన్ని యంశములను బ్రసంగించుచుండెను. వానిని 'ఆరిస్టైడీసు' ఖండించుట గలదు. వీ రిరువు రొకప్పు డైనను మిత్రభావమున నుండ లేదు; వీరికి ఎప్పుడు పక్షాపక్షమె; "మమ్ముల నిరువురిని సముద్రములోఁ బడద్రోసినగాని, అథీనియనుల వ్యవహారములు చక్కఁబడ"వని ఆరిస్టైడీసు ముచ్చటించెను. రాజ్యతంత్రములను నడిపించు సమయమున నొకప్పుడు జయము, నొకప్పు డపజయము కలుగును. ఈ జయాపజయములలో నతఁడు మనస్సును కుదురుగ నుంచుకొని న్యాయము విచారించెను; బిరుదులు బొందవలెనను యభిలాష లేదు;

ధనముఁ గూడఁబెట్టవలె నను గోరికయు లేదు. బంధువు లని స్నేహితు లని మార్దవము లేక, శత్రువులని కార్పణ్యము లేక, యతఁడు నిష్పక్షపాతముగఁ బ్రజలకు న్యాయము నిచ్చుచుండెను. ఒక సమయమున నతఁ డొక నేరస్థుని నేరస్థుఁ డని నిరూపించిన పైని, వాని వాదము వినకయె, కోర్టువారు వానికి మరణదండన విధించిరి. అప్పుడు వాఁడు తనకు శత్రు వైనను, వాని వాదము వినవలసిన దని కోర్టువారి నతఁడు వేఁడెను.

అతఁడు కోశాధ్యక్షుఁడుగ నియమింపఁబడెను. చిఠాలను తనిఖీచేసి చూచినపుడు, పూర్వపు కోశాధ్యక్షులు సొమ్ము నపహరించినటు లతనికిఁ దోఁచెను; అటుల తస్కరించిన వారిలో థెమిస్టాకిలీ సొకఁడు. నేరస్థాపనఁ జేసి, విషయమును విచారణలోనికి ఆరిస్టైడీసు తెచ్చెను. ఇతఁడు స్నేహితులు గల వాఁడు గనుక ఆరిస్టైడీసె సొమ్మపహరించె నని సభలో వాదము జేసి, యతనినె ప్రజలు నిందించునటులఁ జేసెను. అందుల కతఁడు సైరించి, తన చేతిక్రింది యుద్యోగస్థులు స్వంతముకు సర్కారుసొమ్మును వాడుకొనుచున్నను, చూచి చూడనటుల నూరకుండెను. అందుకు వా రతనిని వేనోళ్ల శ్లాఘించి, యతఁడె కోశాధ్యక్షుఁడుగ నుండిన బాగుగ నుండు నని ప్రజలతోఁ జెప్పిరి. వీరు సంతసించి, యతని నా యుద్యోగములో నుంచిరి. అప్పుడు "లంచములు పుచ్చుకొని మీ సొమ్మును దిని వేయువారిని విచారణలోనికిఁ దెచ్చినపుడు, నే నన్యా

యముగ నిందింపఁబడితిని; ఇప్పుడు, వారిని సైరించుటవలన నేను మంచివాఁడనైతి"నని యతఁడు ప్రజలతోఁ జెప్పెను అతనిని వారు స్తోత్రముఁ జేసిరి.

ఈ కాలములోఁ బారసీకచక్రవర్తి 'డరయసు' గ్రీకుల పైకి యుద్ధమునకు భూమికా సైన్యములను బంపెను. అప్పుడు, మిలిటియాడీసు, ఆరిస్టైడీసు— వీ రిరువురి నథీనియనులు సేనాధిపతులుగ నియమించిరి. వంతుప్రకారము రోజుకొకరు సేనాధిపత్యమును వహించవలసియున్నను, తనవంతా రిస్టైడీసు మిలిటియాడీసున కే యిచ్చివేసెను. "సేనాధిపత్యమును నేను బాగుగ వహించలేను. అతఁడు తగినవాఁడుగనుక చూచుకొను"నని ఆరిస్టైడీసు చెప్పెను. తదనంతరము 'మరాథాను'వద్ద యుద్ధము జరిగెను. అందులోఁ బారసీకు లోడిపోయి, పడవల నెక్కి పరారు లయిరి. వా రాథెన్సుపట్టణమునకుఁ బోవుదు రను భయముచేత, నెనిమిది పటాలములను దీసికొని మిలిటియాడీసుపట్టణమునకుఁ బోయెను. యుద్ధములో దొరికిన ధనమును, శత్రువులను గాపాడుట కారిస్టైడీసుండిపోయెను. ఈ దొరికిన ధనమునకు విలువలేదు. అందులో నొక కాసైన నతఁ డపహరించలేదు సరేకదా, పరులనైనఁ దీసికొన నియ్యలేదు. అప్పటికిని, గొంద ఱతనికిఁ దెలియకుండ కొంత సొమ్మును దస్కరించుచు వచ్చిరి. ఈ యుద్ధము క్రీ. పూ. ౪౯౦ సంవత్సరములో జరిగెను.

మఱునటిసంవత్సర మతఁడు 'అర్కాను' వఱుగల పెద్ద యుద్యోగములోఁ బ్రవేశించెను. అతఁడు సమవర్తి యని పేరు బొందెను. ధర్మముగ ప్రజలను బరిపాలించెను. పరమేశ్వరుఁడు సకలగుణసంపన్నుఁడు: అమర్త్యత్వము, సమవర్తనము, ప్రభుత్వము కలవాఁడు. వీనిలో మొదటిది మనకు లభింపదు; మిగిలిన రెండును బొందవచ్చును. ప్రభుత్వము దొరికిన, క్రిందుమీఁదుఁగానక, విఱ్ఱవీగి, లోకకుటుంబములోనివారితో వైరముబొంది, కంటకము పడుదుము! అన్నిటికంటె యెక్కుడైన సమవర్తనమును బొందము. రాజాధిరాజులు సహితము 'సింహబలుఁ'డని, 'దిగ్విజయుఁ'డని, 'నరకాంతకుఁ'డని మొదలగు ప్రభుత్వము, పరాక్రమమును దెలియఁజేయు బిరుదులను బొందగోరెదరు కాని, సమవర్తనమును గలిగియుండవలెనని యభిలషించరు. శాశ్వతమైనదానిని విడిచి, యశాశ్వతమైనదానిని బట్టుకొని పెనుగులాడుచున్నాము. అరిస్టైడీసు సమవర్తనము నవలంబించి గీర్తిబొందెను. అది దిగంతములు నిండెను. అందుకుఁదోడు, ప్రజారాజ్యమును బోఁగొట్టి, రాజచిహ్నము లేకున్నను అతఁడేకరాజ్యాధిపత్యమును వహించినాఁడని యెంచి థెమిస్టాకిలీసు ప్రజలతో మొఱబెట్టెను. అందుపైని వారందఱు కంటగించి, యతనిని దేశోచ్చాటనఁ జేసిరి.

దేశోచ్చాటనమునకు పాత్రులగువారు నేరస్థులనే నిర్ధారణ లేదు. శారీరస్నేహధనబలములు గలవాఁ డెవఁడైన ప్రజా

రాజ్యమునకు ముప్పుదెచ్చు నని గ్రీకులకుఁ దోఁచినయెడల, వానిని దేశమునుండి వెడలఁగొట్టుచుండిరి. వాఁడు పరదేశములోఁ బదిసంవత్సరము లుండి, తదుపరి స్వదేశమునకు రా వచ్చును. ఈలోపున వాని స్వామ్యము లేవియు పోకుండ గాపాడుట కలదు.

ప్రజలందఱు సమావేశమై, చీట్లువేసికొని, వానిలో నెవని పేరున హెచ్చుచీట్లు వచ్చిన వానిని పరదేశమునకుఁ బంపుచుండిరి. అప్పుడొకఁ డారిస్టైడీసని తెలియక, యతని వద్దకువచ్చి, చీటిపైని 'అరిస్టైడీసు' పేరు వ్రాయ మని కోరెను. అందు కతఁ డాశ్చర్యమొంది, "నీ కతఁ డేమైన కీడుచేసెనా" యని వాని నడుగ, "అతఁ డెవఁడో నేనెఱుఁగను. అతనిని సమవర్తి యని పిలిచిన పిలుపులు నా చెవులకు ములుకులవలె నంటుచున్నవి. అందుచేత, అతఁడు దేశమునుండి పోవుట మంచి దని నా యభిప్రాయ"మని వాఁడు బదులుచెప్పెను. అతఁడా ప్రకారము చీటి వ్రాసి వాని కిచ్చివేసెను.

ఇంతలోఁ బారసీకచక్రవర్తి జెర్క్సీసు యుద్ధమునకు వచ్చెను. సర్కారుత్తరువుప్రకారము దేశోచ్చాటనఁ జేయఁ బడినవారందఱు పట్టణమునకు వచ్చిరి. అరిస్టైడీసు సహా వచ్చెను. అతఁడు, థెమిస్టాకిలీసు కలిసికొని, సఖ్యత జేసికొనిరి. ఒకఁడు దేహబలముచేత, మరియొకఁడు బుద్ధిబలముచేత,

'సలామిసు'వద్ద జరిగిన నౌకాహావములో నథీనియనులకు గ్రీకులకు జయముగలుగునటులఁ జేసిరి.

తదనంతరము, పారసీకులతో పోరాడవలసివచ్చినపు డారిస్టైడీసి డిరువది పటాలములను దీసికొని, స్పార్టనులు మొదలగు గ్రీకులతోఁ బోయి, యుద్ధము జేసెను. ఇదియె 'ప్లెటియా' యుద్ధము. క్రీ. పూ. ౪౮౦-౭౯ సం॥ రములో జరిగెను, ఇందులోఁ బారసీకు లోడిపోయిరి. గ్రీకు లంద అతనిని మన్నించిరి.

పారసీకుల దాడికి భయపడి, గ్రీకు లందఱు సమావేశమై, 'దేశసంరక్షణసంఘ'మను పేరున నొక సంఘమును స్థాపించిరి. అందులో, మొదట స్పార్టనులు పెద్దలుగ నుండిరిగాని: వారి గర్వముచేత వారి నందఱు గర్హించి, ఆరిస్టైడీసుయొక్క సమవర్తనముచేత నతని మూలమున, అథీనియనులను వారు పెద్దలుగాఁ జేసిరి. సంఘమును నిలఁబెట్టుటకుఁ దగిన సొమ్మును బ్రతివారు నిచ్చుచుండిరి. ఆ యిచ్చుటలో నెచ్చుతగ్గు లుండుటచేత, వారంద ఆరిస్టైడీసును కప్పమును సరిచేయవలసిన దని కోరిరి. అతఁడు న్యాయముగ వారి శక్తికిఁ దగినటుల పన్ను వేసెను. వారందు కంగీకరించి ముదమందిరి. ఎంత గొప్ప పనులను జేసినను, యతఁడు నిరుపేదవాఁడు. ఇటుల సంఘము వారందఱు చెల్లించిన కప్పముసొమ్ము 'డీలాసు' ద్వీపములోఁ

కొట్టి, సమయము వచ్చినపు డందఱి సలహాపైని వారు దానిని వాడుకొనుచుండిరి.

వ్యవహారములలో నతఁడు న్యాయముగనుండినను, స్వదేశాభిమానముండుటచేత, గొన్ని పనులలో నధర్మముగ ప్రవర్తింపవలసివచ్చెను. కొన్నిసమయములలో సర్వసమక్షమైన ధర్మములు పక్షము వహించుటచేత నధర్మము లగును. అవి కేవల మధర్మము లని చెప్పలేము. ధర్మ మతిసూక్ష్మము. సంఘమువారి సొమ్ము 'డీలాసు' ద్వీపమునుండి తెచ్చి, 'ఆథెన్సు'పట్టణములో నుంచవలెనని, యథీనియనులు మహాదేశీయుల సభలో ముచ్చటించిరి. అటుల చేయరాదని గ్రీకు లందఱు, చేయవచ్చునని యథీనియనులు, వాదించిరి. అటుల చేసినపక్షమున నథీనియనులా సొమ్ముతో భూ నావికాసైన్యములను బలపఱచి ప్రబలు లగుదురని గ్రీకులు భయపడిరి. అందుచేత వారు కూడదని వాదించిరి. అందఱి సొత్తుగభావింపఁబడినదానిని, యథీనియనులు తమ పట్టణమునకు దీసికొనివచ్చుటకు యత్నించుట యధర్మమైనను, ఆరిస్టైడీసందుల కంగీకరించెను.

విరోధియైన థెమిస్టాకిలీసుని నతఁడు తృణీకరించలేదు; ఇతని సుగుణములనే యెంచెను; పరోక్షమున నితని నెన్నడు నిందించలేదు; ఇతఁడు కష్టములపాలై, దేశోచ్చాటన జేయఁబడి, పరదేశములలోనున్న సమయమున, నితనిని దలఁచు

చుండెను. అరిస్టైడీసు దరిద్రుఁడైనను, భాగ్యవంతుఁడైన థెమిస్టాకిలీసు నీర్ష్యతోఁ జూచుట లేదు.

ప్రజలచేత మన్ననలు వొంది, పూర్ణాయుర్దాయుఁడై, క్రీ. పూ. ౪౬౮ సం॥ రములో అరిస్టైడీసు స్వగ్రామములో స్వర్గస్థుఁ డయ్యెను.

SADANANDA NILAYAM PRESS, MADRAS

రెండవ భాగము

బెంజమిను ఫ్రాంక్లిను జీవనచరిత్రము

బెంజమిను ఫ్రాంక్లిను జీవన చరిత్రము

మొదటి ప్రకరణము

బాల్యదశ

అమెరికాదేశమునందుఁ బ్రసిద్ధికెక్కిన కార్యనిర్వాహకుఁడును, దేశాభిమానియు, తత్వజ్ఞుఁడును నైన బెంజమిను ఫ్రాంక్లినుగారి జీవనచరిత్రమును ఇందు పొందుపఱచుచున్నారము. ఇంగ్లాండులో 'నార్తామ్ప్టన్‌షియరు' నందలి 'ఎక్టను' పట్టణమందు క్రీ. శ. 1655 - వ సంవత్సరమున, అతని తండ్రి, జోషయా ఫ్రాంక్లిను జననమొందెను. తన యౌవన కాలములో నితఁడు బట్టలకు రంగువేయు వ్యాపారము నవలంబించి, క్రమముగా దానియందే స్థిరపడి, 'ఆక్సుఫర్డ్ షియరు' (Oxford Shire) నందలి 'బాన్‌బరి' (Banbury) పట్టణములో నివసించియుండఁగా, 21 - వ సం॥ రమున ఇతని కాగ్రామముననే వివాహ మాయెను. ఈయన తమ్ముఁడు బెంజమిను ఆ గ్రామమునందలి పాదిరియొక్క కుమార్తెను వివాహమాడెను. బాన్‌బరి పట్టణమందె సంబంధముఁ జేసికొని, అక్కడనే వ్యాపా

రముఁ జేయుచున్న యీయిరువురు సోదరులు సోదరులకు సహజముగు వైరములేక, దేశకాలభేదములను గమనింపక, తమ యన్యోన్యాను రాగమును వృద్ధిపొందించు కొనుచు వచ్చిరి. బాᵒబరిపట్టణమందు జోషయాకు ముగ్గురు పిల్లలు గలిగిరి.

ఆకాలమం దింగ్లాండు దేశపు రాజు రెండవ ఛార్లెసు. ఈయన విషయాసక్తుఁడై రాష్ట్రమును బాడుచేసి, దాంభిక దైవజ్ఞులనుఁ జేరదీసి, నిష్కపటు లైన వారినిఁ బారఁదోలుచు వచ్చెను. జోషయా ఫ్రాంక్లీను, వీరి సోదరుఁడు బెంజమిన్,—వీరి కుటుంబములో వీరిరువురే యని తోఁచుచున్నది—పారఁదోలఁబడిన పాదరీల పక్షము నవలంబించి, దైవజ్ఞుల సమాజములకు (Conventicles) వెళ్లుచు వచ్చిరి. ఈ సమాజములు నిషేధింపఁబడినవి యైనందున, ఎప్పుడును స్వాస్థ్యము లేనివియై యుండెను. ఎవరి కృపాకటాక్షము వర్తకునికి శ్రేయస్కరమో యట్టివారి యాగ్రహ మీ సమాజములకు వెళ్లువారియందు బ్రసరించుచుండెను. 1685 - సం॥ రవు ప్రాంతమున జోషయా ఫ్రాంక్లీను తన సోదరుఁడు బెంజమినుకును,* నింగ్లాండునకును స్వస్తిఁ జెప్పి భార్యను ముగ్గురు పిల్లలను దీసికొని, తన యిరుగు పొరుగువారును, సమాజమువారును వెంబడిరాఁగా, బోస్టను పట్టణమునకుఁ గాపుర మెత్తివేసెను.

17 - సం॥రములకుఁ బూర్వము కట్టఁబడి, అప్పటికి అయి దాఱువేల ప్రజాసంఖ్య గల ' బోస్టను ' పట్టణముఁ బ్రవేశించి, రంగు లద్దువ్యాపారమునకుఁ దగిన ప్రోత్సాహము లేనందున, ‘జోషయాఫ్రాంక్లిను' క్రొవ్వు కఱగించి, నబ్బు తయారుచేయు వ్యాపారమునందుఁ బ్రవేశించెను.

బోస్టనుపట్టణమునం దిటుల తన శాయశక్తుల వ్యాపారమును నడిపించుచు, నాలుగు డబ్బు లితఁడు సేకరించెను. ఇతని కుటుంబము నయితము నానాఁటికి వృద్ధిఁబొందెను. 1685 సం॥రం ఆగస్టు తే-23 దిని, ఇతనికొక కుమారుఁడు గలిగెను. వానికి జోషయా యని నామకరణ మొనర్చిరి. సముద్ర మార్గమున పారిపోయి, చాలకాలము వఱకుఁ దన క్షేమసమాచారములఁ దెలియఁజేయనందున, వీఁడు తల్లి దండ్రులకు దుఃఖముఁ గలుగఁజేసినవాఁ డయ్యెను. ఇతనిపోలిక ననుసరించి యితని కనిష్ఠభ్రాత, బెంజమిను అనువాఁడు గూడ నటులనే చేసెను. సం॥ 1687-రము జనవరి తే 5 దిని, జోషయా ఫ్రాంక్లినునకు ‘ఆని' యనుకూఁతురు పుట్టెను. సం॥ 1688-రము ఫిబ్రవరి తే 6 దిని జోసెఫనువాఁడు పుట్టి, శైశవదశయందే స్వర్గస్థుఁడాయెను. తరువాత సం॥ 1689-రము జూన్ తే-30 దిని మఱియొకజోసెఫను కుమారుఁడు గలిగెను. ఏడుగురు బిడ్డలనుకని తనకు సం॥ 35-రముల వయస్సున, జోషయా ఫ్రాంక్లిను గారి

భార్య స్వర్గస్థురాలాయెను. అప్పటికి పెద్దవాఁడు సం॥ 16 ముల ప్రాయమువాఁడు—చేతివాఁడు నెలలకందువ—కడమవారు లేఁబ్రాయపువారలు—వీరలను బెంచి పెద్దవారిని జేయుభారము తండ్రిపైఁ బడెను. ఇట్టి యవస్థలో మఱియొక యాధారము లేనివాఁడై, తాను చెమట నూడ్చి కష్టార్జితముగ సంసారము గడపవలసినందున తన, పిల్లల సంరక్షణార్థమై, అతఁడు తిరుగ వివాహ మాడవలసి వచ్చెను. సంవత్సరము వెళ్లు పర్యంత మాపు చేయవలసిన యాచార మున్నను, నట్లు చేయక, వెంటనే అతఁడు ద్వితీయ కళత్రమును స్వీకరించెను. ఈ కళత్రమునకుఁ గలిగిన ప్రథమసంతానమునకును ప్రథమ కళత్రమునకుఁ గలిగిన కడపటి సంతానమునకును పదునెనిమిది మాసములే వ్యత్యాసము. ‘నాన్టుకెటు’ దీవిలోఁ బ్రథమవాసులలో నొకఁడైనఁ ‘పీటరు ఫోల్జరు’ గారి చిన్నకూఁతురు ‘అబయా’ యను నామెయే ఈ రెండవభార్య. ఈమెను వివాహ మాడుసరికి నీమె సం॥ 22-రముల ప్రాయముగలది.

‘పీటరుఫోల్జరు’విషయమై మనముచెప్పవలసినదేమనఁగా, బెంజమిను ఫ్రాంక్లినున కీయన తగిన మాతామహుఁడు; ‘లెస్సగ చదువుకొని దైవభక్తిగలవాఁ’డని నితని సమకాలికుఁ డొకఁడు ఇతనిని స్తోత్రముఁ జేసెను; ‘పశ్చిమయిండియా’ భాషలను నేర్చుకొని, యా దేశపుబాలురకుఁ జదువను వ్రాయను ఈయన

నేర్పుచుండెను. 'పరిమాణశాస్త్రము' (Survey) నందుఁ బ్రవీణుఁడు గాన, నూతనవాసుల యాశ్రమములను వేర్వేరుగ స్థిరపఱచుటయందితఁడు ప్రయాసపడుచు వచ్చెను.

ముప్పదియయిదు సంవత్సరములవయస్సు, పెరిగిన యారుగురు పిల్లలు, క్రొవ్వు వ్యాపారము—ఇట్టి సంపత్తితో, పండితుఁడని మర్యాదగ కాలము పుచ్చుచున్న వాని కూఁతురను సం॥ 22-రముల వయస్సుగల స్త్రీని జోషయా ఫ్రాంక్లిను వివాహమాడి, యామెకుఁ దన పిల్లల నప్పగించి, వారి విషయమై యామె పాటుపడునట్లు చేసెను. అట్లు చేయక పోయిన పక్షమున వీరిదాంపత్య మనుకూలము లేక యుండి యుండును. ఇంపైన విగ్రహమును, సరసపు మాటలును, లౌకిక బుద్ధియునై కేవలము కుఱుచగాక, కేవలము పొడవుగాక, పటుత్వము, దార్ఢ్యము, బలముగలిగి జోషయా ఫ్రాంక్లిను పనులునునేర్పుగ నెరవేర్చుచుండెను. ఆయన "యవయవములు" అతని పూర్వుల జన్మభూమి ఇంగ్లాండని తోఁపఁజేయుచుండెను. నీటుగ, తేటుగ, బొమ్మలను వ్రాయుటయందును, వీణెను చక్కఁగఁ మీటుటయందును అతఁడు నేర్పు గలవాఁడు. అతని కంఠము శ్రావ్యముగనున్నను, గొంచెము బొంగుగ నుండును; సాయంసమయమున, తన నిత్యకృత్యములను ముగించుకొని, వీణెవాయించి పాడుచు, తన జన్మదేశము

వరందు రచింపఁబడిన పాటలను, కీర్తనలను గానముఁ జేయుచు, దనవారి నందఱను ఉల్లసింపఁ జేయుచుండును. అతని కంఠస్వర - వీణాస్వరములు, పూర్ణాయుర్దాయుఁడై మనిన అతని కుమారునకు యావజ్జీవము వినఁబడుచు వచ్చి, తండ్రిగారితో నాటపాటలయందుఁ గడపిన సాయం సమయములు జన్మాంతము వఱకు జ్ఞప్తికి వచ్చుచుండెను. జాగరూకత, నూతన విషయములను దెలిసికొనుటయం దాసక్తి, స్వచ్ఛమైన మనస్సు, వీనిని గలిగి, బుద్ధిమంతులును తెలివిగలవారును నగు స్నేహితులతో మెలఁగుచు, వారితో గోష్ఠిచేయుటయం దిచ్ఛగలవాఁడై యుండెను. యుక్తాయుక్త విచక్షత, నిర్మలత్వము, సౌహార్దము కలవాఁడని మెప్పువడసినందున, నిరుగు పొరుగు వారేమి, పౌరవ్యాపారములలోను, దేవస్థానవిషయములలోను దిరుగుచున్న పెద్దలేమి ఇతని సలహాను గోరి వచ్చుచుందురు. శుద్ధుఁడు, శాంతుఁడు, దాంతుఁడునై, కార్యములను పూనికతోను, నేర్పుతోను, చాకచక్యములతోను ఇతఁడు నెఱవేర్చుచుండెను. కావుననే 'ఆబియాఫోల్జరీ' యీయనను జేఁబట్టి, యీయన కార్య నిర్వాహక భారమునుగొంత తాను శ్రద్ధాభక్తులతో వహించెను.

ఈ దంపతులకు పదుగురు బిడ్డలైరి. సం॥ 1690 - రము డిశంబరున, జాను; సం॥ 1692 - రము నవంబరు తే - 22-వ దిని, పీటరు; సం॥ 1694 - రము సెప్టెంబరు తే - 22 దిని, మేరీ యను

కూఁతురు; సం॥ 1697 - రము ఫిబ్రవరి తే - 4 దిని, జేమ్సు; సం॥ 1699 - రము జూలై తే - 9 దిని, సారా యనుకొమార్తె; సం॥ 1703 - రము డిశంబరు తే - 7 దిని, తామసు; సం॥ 1706 - రము జనవరి తే - 6 దిని, బెంజమిను ఫ్రాంక్లిను; సం॥ 1712 - రము మార్చి తే - 27 దిని, జేను యను కొమార్తెయుఁ బుట్టిరి. 'జేను' అందఱిలోను చాల చక్కనిది. అందఱికి ముద్దు బిడ్డ. బెంజమినునకు ముద్దు చెల్లెలు. వీరిరువురు అఱువదివత్సరములవఱకు ఉత్తర ప్రత్యుత్తరములను జఱుపుచుండిరి.

'బెంజమిను ఫ్రాంక్లిను' ఆదివారమునఁ బుట్టెను. క్రైస్తవాలయమున కిరువది గజముల దూరములో వీరి గృహ ముండెను. తండ్రి ఈ శిశువును జేతులలోనుంచుకొని, ఆసమీపమున నున్న యాలయమునకుఁ దీసికొని వెళ్లి, ఆలయాధికారియైన 'డాక్టరు విలార్డు'చే, శిశువునకు జ్ఞానస్నానముఁ జేయించి 'బెంజమిన్' అని తన తమ్ముని పేరిడెను.

పెద్దకుటుంబములో జన్మించి పెఱుగుట శిశువుయొక్క పురాకృత పుణ్యఫలమేగాని మఱియొకటి కాదు. చెడుమార్గముల యందుఁ బ్రవర్తించుటకు శిశువున కవకాశములు తక్కువగ నుండును. తన్ను బ్రేమించువారు చాలమంది యనియు, తాను చాలమందిని బ్రేమించవలె ననియు తెలియును. పది మందిలో తానొక్కఁడనే భావమును బొంది, వారలకుఁగూడ

తనవలె చైతన్యము, స్వభావము, మమకారములు గలవని తెలిసికొను మార్గముండును.

ఈడు వచ్చి సంతానవంతుఁడైన పిదప, తండ్రితో సహా పంక్తిని కూర్చుండెడు పన్నెండుగురు సోదర సోదరీలను బెంజమిను ఫ్రాంక్లిను జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనుచుండును. బాల్యావస్థలో తమ గృహమందుఁ బొందిన సౌఖ్యమునకు, నితఁడును, ఇతని చెల్లెలు జేనును, నిదర్శనులయి యున్నారు. "సంసార పక్షముగనున్న మన గృహములోఁ బెరిగితిమి. లెస్సగఁ దింటితిని, కోరిన వస్త్రములను గట్టుకొని, చలి కాచుకొనుచు, మనలో నేవిధమైన యంకిలిలేక, కలసి మెలసి యుండెడి వారము. పెద్ద లంద అనుకూలముగనుండెడివారు. సర్వత్ర, వారు గౌరవమునుఁ బొందుచు వచ్చిరి" అని ఈమె వ్రాయుచున్నది.

బోస్టను పట్టణమందు నానాఁటికి వృద్ధిఁబొంది, జోషయా ఫ్రాంక్లిను ధనికుఁడాయెను. ఇంగ్లాండుదేశమం దుండిన నితని తమ్ముఁడు, బెంజమిను, ధనికుఁడు గాలేదు. బంధువులకు స్నేహితులకు వాత్సల్యమును గనఁబఱచి, అతఁడు సుగుణ సంపత్తులను గలవాఁ డయ్యెను. కాని, సర్వకాల సర్వావస్థలయందు నుండ వలసిన కొన్ని గుణములు అందు ముఖ్యముగ రాజ్యక్రాంతి క్షోభలు సంభవించునెడ తాను స్థానభ్రంశ మంద కుండుటకు

వలసినవి ఈతని యందు లేకుండెను. దీనింబట్టియే "తన మేలుకు మించిన లౌకికుఁడు" అని ఇతని యన్నకుమారుఁ డితని విషయమై వ్రాసెను. దీనికి తోడుగ, సంసారదుఃఖము లితనిని బొందసాగెను. క్రమముగ, భార్య, తొమ్మండుగురు పిల్లలు వియోగమంద, నితని లౌకికవ్యాపారము లన్నియు నానాఁటికి క్షీణించెను. కాని, యెన్నికష్టములు వచ్చినను, మనస్సును దృఢముగ నిలువుకొని, చిదానంద స్వరూపుఁడై, తనకు లభించిన గ్రంథములను జదువుచు, కాలయాపనముఁ జేసెను. వ్యాసములు, మతబోధకవచనలు, మొదలగువాని కితఁడు సంపాదకుఁడుగ నుండెను. తనకాలమునందలి రాచకీయ విషయముల కనుగుణ్యముగ తానుచేసిన స్వరలయరాహిత్యమైన పాటలఁ బాడుటయం దత్యధికాసక్తిఁ జూపుచు వచ్చెను. భార్యాపుత్రాదుల వియోగముఁబొంది, స్నేహితులచే విడనాఁడబడి సహించి, తన యన్న కుమారుఁడు తన పేరుకలవాఁడనివిని సంతసించి, వానియోగక్షేమము లరయుచు వచ్చెను.

"జోషయా," "బెంజమిను" లిరువురును, తమ యోగక్షేమముల నుత్తర ప్రత్యుత్తరములచేఁ దెలిసికొనుచుండిరి. అవి వీరి వంశచారిత్రయందిమిడి యున్నవి. నానాఁడు తనయన్న కుమారునికి బెంజమిను బంపిన పద్యము లీబాలుని జీవనము విషయమై తెలియఁదగిన ప్రథమాంశముల కాధారములు.

ఇతఁడు పాఠశాలలో తగుమాత్రము విద్యనభ్యసించెను. పూజ నీయుఁడైన తండ్రి, ప్రేమాస్పదమైన తల్లి వీరియుగురు పురుషార్థములకయి జఱపిన గృహస్థాశ్రమము, ప్రత్యేకకాలవి స్ఫారితవిషయావలోకనము, తండ్రిగారి పుస్తకములు, స్నేహితులు, వీనిని మించి పినతండ్రి బెంజమిను పంపిన యమూల్య నీతిబోధక లేఖలు, చిన్ని బెంజమినునకు మార్గసూచకము లయ్యె.

బుద్ధిని వికసింపఁజేయు నీ విషయములు, బెంజమినునకు సం॥ 9-రములు ప్రాయము వచ్చువఱకుఁ బ్రసరించెను. బాలుఁడు మందబుద్ధియైన పక్షమున నివి శ్రేయోదాయకము లయినవో, కానివో, విమర్శించుటకు ఎడ ముండియుండును. కాని సహజముగ సూక్ష్మబుద్ధిగలవాఁడై, నూతనవిషయ పరిగ్రహణేచ్ఛ గలిగి, మేధావియైన బెంజమిను విషయమై, యివి శ్రేయోదాయకము లని వేరుగ చెప్పనేల?

ఈయన బాల్యావస్థలో జరిగిన ఒక్క యంశము సర్వజన సామాన్యముగ తెలిసినదే. "నే నేడు సంవత్సరములు ప్రాయముగల వానిగ నున్నప్పు" డొక పండుగ రోజున నా స్నేహితులు నా జేబునిండ డబ్బులు వోసిరి. వెంటనే, నేను పిల్లలాడుకొను వస్తువులు దొరకు దుకాణమునకుఁబోయి, యక్కడ యాకస్మికముగ నొక బాలుని చేతిలోనున్న యీలనుజూచి, దాని ధ్వనిని విని సంతసించి, నా జేబులోని

డబ్బులన్నియు ఆ బాలుని కిచ్చివేసి, యీయీలను బుచ్చు కొంటిని. దానినిఁ బట్టుకొని, యింటికివచ్చి, మహోల్లాసముగ నీలఁగొట్టుచు, నింటినాలుగు వైపులు తిరిగి నందున, నింటి వారందఱు చికాకుపడిరి. నా యన్నదమ్ములు, చెల్లెండ్రు, నేను గొన్న వస్తువును జూచి నవ్వి, దాని ఖరీదు కంటె నాలుగు రెట్లు హెచ్చుసొమ్ము నిచ్చినా నని చెప్పి, పరిహాసముఁజేసినం దున, నాకు విచారము గలిగి, యీలకొనిన సంతోషము లేక పోయెను. హెచ్చుగ నిచ్చినసొమ్ముతో దీనికంటె మంచివస్తువు లను గొనుటకు వీలుపడియుండు ననుట నా మనస్సును సదా నొప్పించుచున్నందున, నుత్తరోత్తర మిది నాకు మేలును గలుగఁ జేసెను. ఎన్నడైన, ననుపయోగ మైన వస్తువును గొనుటకు నుద్యుక్తుఁడ నైనప్పుడు, ఈలకువలె హెచ్చు సొమ్ము నిచ్చి వేయుదు నేమోయని జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొనుచు, ధనమును వృథావ్యయముజేయుట మానివేసితిని" అని ఫ్రాంక్లిను తన స్వీయచరిత్రయందు వ్రాసియున్నాఁడు.

చిన్ననాఁటనుండి, బెంజమిను పుస్తకములు చదువుట యందాసక్తిఁ జూపుటచే, నితనినిఁ గ్రైస్తవధర్మమునకై నియోగింపవలె నని తండ్రి యాలోచించెను. ఈ నియోగమును పినతండ్రి బెంజమినుగూడ నంగీకరించి, తనవద్దనున్న ప్రాచీన మతోపన్యాస సంపుటముల నితని కిచ్చెను. జోషయాయును

నతఁడు తప్ప, ఇతని యితర సహోదరులు స్వానుగుణోచిత వ్యా పారములయందు ప్రవేశించిరి. బెంజమిను శిశువుగ నుండి నపుడే, "జోషయా" యను యన్నగారు సముద్రముపైని దేశాంతరగతుఁ డయ్యెను.

సం॥ 8 - రములు ప్రాయ మప్పుడు, 'బోస్టను వ్యాకరణ పాఠశాలలో'' బెంజమిను ప్రవేశపెట్టఁబడెను. మొదటి సంవత్సర మున, ఇతఁడు తన తరగతిబాలుర నతిక్రమించి, పైతరగతి చదు వునకు యోగ్యతాపత్రికను పుచ్చుకొనుసమయమున, కుటుంబ భార మత్యధికమై నందున ఇతనితండ్రి, పైచదువు చదివించుట తనస్థితికి మించిన పనియని యాలోచించి, కుమారుని చదువు మాన్పించెను. కొంతకాలమునకు పిదప బోధన, లేఖన, గణితము లందు ప్రవీణుఁడని పేరొందిన "జార్జిబ్రౌమువేలు" పెట్టిన పాఠ శాలకు బెంజమినును బంపిరి. ఒక సంవత్సరపర్యంత మా పాఠ శాలలోనుండి బాగుగ వ్రాఁత వ్రాయుట నేర్చుకొనెను గాని, గణితము మాత్ర మతనికిఁ బట్టువడలేదు. పదిసంవత్సరముల ప్రాయము వచ్చునరికి, విద్యాభ్యాసము సరిపోయినది. నాఁట నుండి వ్యాపారములోదిగి, తండ్రికి సహాయముఁ జేయుచు, మూసలలో కఱగిన క్రొవ్వునుపోసి వత్తులను దింపుచు, దుకాణము వద్ద సరకుల నమ్మి, జాబులను వ్రాయుచు వచ్చెను. ఈ వ్యాపార మెంత యసహ్యకరమైనను, శ్రద్ధాభక్తులతో దానిని జేయుచు,

"తనయాశ్రమ ధర్మమెవఁడు పూనికతో నడపునో, వాఁడు మూర్ధాభిషిక్తులసాన్నిధ్యమును బొందును; తుచ్ఛులను బొందఁడని," రాజర్షియైన సాలమను చెప్పిన నీతివాక్యమును తండ్రి తన స్మరణకు సదా తెచ్చుచుండెనని తన స్వీయచరిత్రలో ఫ్రాంక్లిను వ్రాసియున్నాఁడు. ఏబది సంవత్సరములు గడచిన వెనుక డాక్టరు ఫ్రాంక్లినని పేరువహించి, రాజన్యుల సాన్నిధ్యముననుండి, యీ నీతివాక్య మితఁడు స్మరణకు దెచ్చుకొనుచుండె నఁట.

పనులు పుచ్చుకొనుటయం దంతగా కాఠిన్యమును తండ్రి వహింపనందున, బాలక్రీడలయందు విహరించుటకును, పుస్తకములు చదువుటకును బెంజమినున కవకాశము దొరకుచుండెను. సముద్రతీరమున నివసించుటచే, జలక్రీడలయం దామోదము బెంజమినునకు కలుగుట సహజము. చిన్నపడవలను నడపుటయందే కాక, యీఁదుటయందుఁగూడ, ప్రావీణ్యమును ఇతఁడు కొద్దికాలములో నేసంపాదించెను. ఈఁతయం దత్యధిక మోహాము గలవాఁడై, వయస్సు ముదిరినను దానినిఁ బ్రేమతోఁ జూచుచుండెను. నేర్చుకొనదగిన ముఖ్యాంశములలో దీనిని నొకదానిగనెంచి, తన యభిప్రాయమును స్థిరపఱుచుటకై యనేక వ్యాసములను వ్రాసెను.

"ఒకరోజున గాలిపటమును వినోదార్థమెగరవేసి, దరిదాపుగ మైలువెడల్పుగల యొక సరస్సు సమీపమునకు వచ్చి,

రొడ్డున నొక కొయ్యకు బటముయొక్క దారమునుగట్టి, నేనీదు టకు నీటిలోదిగి, యంతరాళమున నెగురుచున్న పటమును జూచి సంతోషించుచుంటిని. ఎగురుచున్న పటముఁ బట్టుకొని, యీఁద వలెనను అభిలాషతోఁ నొడ్డునకువచ్చి, దారమును విప్పి, చేతఁ బట్టుకొని, నీటిలోనికి వెళ్లి, వెలికిలఁబండుకొని, చేతులతో దారముఁ బట్టుకొని నందున, నీటిమీఁద మనోహరముగ లాగ బడితిని. నాదుస్తులనవతలి గట్టునకుఁ దీసికొని.రమ్మని నా స్నేహి తునితోఁజెప్పి, సునాయాసముగను, చెప్పనలవికాని మనోల్లా సముతోను లాగఁబడి, సరస్సును దాఁటితిని'' అని తన స్వీయ చరిత్ర యందొకచో నీతఁడు లిఖించియున్నాఁడు.

నీటిభయము లేకపోవుటకుఁ దోడు, తండ్రి యొక్క వ్యాపా రమునందు రోఁతపుట్టుటచేత సముద్రముపై యాత్రజేయుట యందితని కభిలాషకలిగినందున, తండ్రికి మనోవ్యాకులము విశేషమయ్యె. దైవికముగ, సం॥ 1715-ర ప్రాంతమున, నితని పినతండ్రి బెంజమిను తన జీవితకాలావశేషము తన యన్న గారివద్ద వ్యయపఱచుటకు నుద్దేశించి, యమెరికా దేశమునకు వచ్చెను. ఇట్లు చేరిన యన్నదమ్ముల కుటుంబములు రెంటికిని స్నేహము కుదుర, సహోదరు లిరువురును కలిసి నొక్కిచెప్పి, చిన్ని బెంజమినునకు సముద్ర ప్రయాణమందలి యుత్సాహ మును విఱిచివేసిరి.

అనేక కావ్యములను, సంక్షిప్త మతబోధకోపన్యాసములను ఇతని పినతండ్రి యింగ్లాండు దేశమునుండి తీసికొని వచ్చెను. అతఁడు సూచీభావసమన్విత విమర్శనాయత్త చిత్తంబున కపట రాహిత్య మనోవ్యాపారముల నాపాదించు సరసోల్లసిత చతుర భాషణంబులచే యుక్తియుక్తముగ తనపేరింటిగానికి బుద్ధులు గఱపి, సంకేతలిపిని నేర్పి, తనకుంబలె సన్మార్గప్రచారణీయు నిగఁజేసి, యతని నీటిప్రయాణసన్నాహమును నిషేధింపించెను. నాలుగు సంవత్సరములు దనయన్నగారి గృహమందు నివసించి, తనకుమారుఁడు, సామ్యూల్, వివాహమాడి, వేరుకాపురము పెట్టి నందున, పినతండ్రి బెంజమి నక్కడ నివసించుటకుఁ బోయెను. ఇతఁడు సం॥ 77-రములు జీవించి, సం॥ 1727-రమున లోకాంతర గతుఁడయ్యెను.

యావనుఁడైన బెంజమినుయొక్క విద్యాసక్తి, యావనవంతులచేఁ బఠింపఁదగిన గ్రంథములయందుఁ బ్రసరించుటయే గాక, జ్ఞానోదయోద్దేశ సద్గ్రంథపారాయణమును సహితముఁ బ్రేరేపించెను. బనియను వ్రాసిన "యాత్రికుని సంచారము" అను గ్రంథము, ప్లూటార్కు వ్రాసిన "మహనీయుల జీవనములు"ను నతనికి శ్రేయోదాయకములయినవి.

"నేను చదువుకొను దినములలో" "మాతండ్రిగారివలన వ్రాయఁబడినదని నే ననుకొనుచున్న 'సన్మార్గోపదిష్ట వ్యాసము'

లను పేరుగల గ్రంథము నాకు దొరకినది. ఈ గ్రంథమిదివఱ కెవరిదో, వారు దీనిని నిరాదరణతోఁ జూచుచుండి రనుటకు తార్కాణముగ, దీనియందు కొన్నిపత్రములు చినిగి యున్నవి; అయినను, శేషించిన పత్రములను జదువుటవలన, నాయోచ నావృత్తి నూతనపథాన్వేషణ విముఖియై, యావజ్జీవము నన్ను సన్మార్గప్రవర్తకునిగఁ జేసెను. కీర్తిదాయకములైన వ్యాపా రము లన్నిటిలోను, సత్కర్మనిరతుల నడవడిక లమూల్యము లని తోఁచుచున్నది. తమరనుకొనుచున్నప్రకారము, నేనే సర్వజనోపకారినైన యెడల, నేనటు లనిపించుకొనుటకుఁ గారణ మీ గ్రంథమేయని యూహించవలెను'' అనిలేఖను వ్రాసెను.

మతాచారములతోను నిష్ఠతో నితనినిఁ బెంచిరి. విధి ప్రకా రము సోదర సోదరీలతో నితఁడు క్రైస్తవాలయమునకు వెళ్ల వలసియుండెను. అన్యోన్యానురాగముతో బిడ్డలు తలిదం డ్రులయెడ శ్రద్ధాభక్తి వినయపూర్వకముగ నడచుచుండిరి. భోజ నాద్యంతములఁ జేయుప్రార్థన చాలకాలము బట్టుచున్నందున, నది మనస్కరించక, ''నాయనగారు దైవప్రార్థన నొకమాఱు సేసిన, కాలాతిక్రమణము జరుగ దని'' బెంజమిను నుడివెను.

మొత్తముమీఁద, బెంజమిను బాల్యావస్థ సౌఖ్యముగ జరుపఁబడెను. జీవితాంతమువఱకే బోస్టనుపట్టణమందలి యువ స్థనే నతఁడభిలషించుచుండెను; సం॥ 82 - రములు ప్రాయ

మప్పుడు సహితము తన జన్మస్థానము నత్యాదరముతో స్మరించుచు వచ్చెను. నిర్మలహృదయముతో స్వచ్ఛందముగ క్రీడలయందు విహరించిన ప్రదేశములందుఁ దిరుగసంచరించుటకెంతయుఁగోరికోరి, యలభ్యమని యెంచి, బోస్టను పురవాసులతో సంగమించి, సావకాశమైనవు డెల్ల వారితో నతఁ డిష్టాగోష్ఠిని కాలము జరపుచు నామోదించుచుండెను. "బోస్టనుపట్టణాచారములు, అక్కడి సమాసావృత్తులు, మాటధోరణి, కంఠస్వరశత యివి యన్నియు సంతోషదాయకములై, నన్ను పునరోద్ధారణచేయునవిగా తోఁచెడిని" అని బెంజమిను వ్రాసెను.

రెండవ ప్రకరణము.

బోస్టను పట్టణము - శుశ్రూష.

రెండుసంవత్సరములవఱకు బెంజమిను తండ్రికి సహాయముఁ జేయుచు వచ్చెను. తన జ్యేష్ఠభ్రాత జాను ఫ్రాంక్లీను, చిన్న నాఁటనుండి తండ్రికి పనిలో సహకారియై యుండి, రెండవసంవత్స రాంతమున వివాహమాడి, 'రోడు' దీవికి కాపురము వెళ్లి, సబ్బు, కొవ్వు వత్తులు, తయారు చేయుచుండెను. ఈకారణము చేత, బెంజమినుసహాయము తండ్రికి ముఖ్యావశ్యకమై, తన కిష్టములేని పనినుండి తప్పించుకొనుటకు మార్గములేవియు బెంజమినుకు గానరాకుండెను. ఈ సూచనలవల్ల చాల దుఃఖా క్రాంతుఁడై, యసంతుష్టి జెందినందున, నతఁడు సముద్ర యానముఁ జేయుటకుఁ బ్రయత్నించు నేమోయని భయపడి,యత నికి మనస్కరించిన వ్యాపారమునందు నియోగించుటకు తండ్రి యుద్యుక్తుఁ డాయెను. వడ్రంగులు, తరిమెన పట్టువారు, కంచరి వాండ్రు— వీరియంగళ్లకు తండ్రి కుమారుని క్రమముగఁ దీసి కొనివెళ్లి, యేవ్యాపారమునం దితనికి మొగ్గుకలదో, దానియం దతనినిఁ బ్రవేశపెట్టి, యోడప్రయాణమును మానిపింపవలె నని తండ్రి యాలోచించెను.

లండను పట్టణమం దచ్చుకొట్టుటను నేర్చుకొనిన బెంజమినుయొక్క జ్యేష్ఠభ్రాత, జేమ్సు ఫ్రాంక్లీను, బోస్టను పట్టణమునకు వచ్చి స్వంతముగ ముద్రాక్షరశాలను బెట్టెను. ఒక సంవత్సరమునకు పైగా నితని కచ్చుపనిలేక యుండెను. వర్తకులకు చిన్నపుస్తకముల నచ్చువేసి యిచ్చుటయు, స్త్రీల కుపయోగమైన పట్టు, నార, చీట్లమీఁద ముద్రించుట, మొదలుగాఁగల పనులఁ జేయుచు వచ్చెను.

తండ్రి కుమారులు కార్ఖానాలను గ్రమముగఁ దిరిగి చూచినపుడు, ముద్రకుని వ్యాపార మంతగ వీరికి నచ్చినట్లు కనఁబడదు. ఎందుచేత నన, ఈ వ్యాపారముఁజేయుచున్న జేమ్సు కంతగా లాభములేనందున, కుటుంబములో నిదివఱకే యొకఁ డావ్యాపారముఁ జేయుటయే, చాలు నని తండ్రి యెంచెను.

జేమ్సు ఫ్రాంక్లీను వ్యాపార మారంభముచేసిన రెండవ సంవత్సరమున, బెంజమినుకు గ్రంథపారాయణయందుండు అపరిమితాభిలాషను తల్లిదండ్రులుచూచి, చాల యాలోచనపైని, ముద్రకుని వ్యాపారమును నేర్చుకొనుటకై, జేమ్సుకు శుశ్రూష చేయునట్లులు బెంజమినును నిర్ణయించిరి. ఓడప్రయాణాభిలాష మనోగత మైనందున, నీ గురుకులవాఫమునకు బెంజమిను మొదట శంకజేసెనుగాని, తుదకు సమ్మతించి, దీని పూర్వోత్తర మంతయు తన చరిత్రలో వ్రాసికొనెను.

"నేను సం॥ 12-రముల ప్రాయము వాఁడను. నాకు సం॥ 21-రము వచ్చువఱకు నేను శుశ్రూష చేసి, యాఖరుసంవత్సరమున కూలివానివేతనములను బుచ్చుకొనవలయునఁట. కొద్ది కాలములోఁ బనిని బాగుగ నేర్చుకొని, నాయన్నకెంతో సహకారిగ నున్నాను" అని స్వీయచరిత్రలో బెంజమిను వ్రాసెను.

ఇతను శుశ్రూషచేయుకాలములో, నిప్పటివలె, బోస్టను పట్టణము పుస్తకములకు, విద్యకు స్థానమని ప్రసిద్ధికెక్కినది. బెంజమిను పుట్టుట కిరువదిసంవత్సరములు పూర్వము, పుస్తకము లమ్మువారయిదుగురు మాత్ర మీపట్టణమునందుండిరి. ఈనాఁటికి పదిమంది పోగయిరి. కావలసిన పుస్తకముల నింగ్లాండునుండి తెప్పించి, నిలవచేయుటయేకాక, మతోపన్యాసములు, వివాద గ్రంథములు, పంచాంగములు, నారుపాటలు, (Ballads) చిన్నపుస్తకములు మొదలగువానిని ముద్రింపించి ప్రచురించుచుండిరి. వీరికి దైవిక గ్రంథములే మూలాధార మయినవి. అయినను మాతృదేశమందు బుధులు పఠనచేసెడు ముద్రిత నూతన గ్రంథములన్నియు, నూతనసీమలకుఁ (Colonies) దేఁబడి, యక్కడి పట్టణము లందలిసాహిత్య విద్యానైపుణులచే ధారాళముగఁ జదువఁబడుచుండెను.

పుస్తకములు గొనుట కశక్తుఁడైనందున, పుస్తకము లమ్మువారివద్ద పనిచేయువాని సహవాసమూలముగ వానిని

సంపాదించి బెంజమిను చదువుచుండెను. యజమానుఁడు పుస్తకము లేకపోవుట వలనఁ గోపగించు నేమోయను భయముగలిగి, సాయంత్రము మరువుగఁ దెచ్చిన పుస్తకమును మరుచటి యుదయమున నిచ్చివేయవలసిన ధర్మము గనుక, రాత్రి చాలభాగము మేలుకొని దాని నతఁడు చదువుచుండెను. "కొంతకాలము గడచిన పిదప, వివేకియు, సూక్ష్మబుద్ధిగల యొక 'మాత్యూ ఆదామ్సు' పేరుగల వర్తకుఁ డొకఁడు పుస్తక భాండాగారముగలవాఁడై, మా ముద్రాక్షరశాలకు తఱచుగ రాకపోకలు కలిగి, నన్ను తన భాండాగారమును జూచుటకు రమ్మను మని వేఁడి, చదువుటకు నేను గోరిన పుస్తకములను బదులిచ్చుటకు సంతసించెను" అని ఫ్రాంక్లిను వ్రాసెను.

నవీన సుహృదులు తన కప్పుడప్పుడిచ్చుచున్న కావ్యములు చదువుటచే తన పినతండ్రి బెంజమినునుబోలె, యతఁడుకూడ కవనముఁ జెప్పుట యందభిరుచికలవాఁడై, యంత్య నియమములతోఁ గూడిన చరణము లనేకములుగఁ జెప్పెను. ఈ రచనాశక్తిని సార్థకముగ వినియోగింపవలె నని, నితని యన్న, జేమ్సున కాలోచన పుట్టెను. ఆ కాలమునందు వీథులలో నారుపాటలు పాడుట వాడుకయై యుండెను. సముద్రపు దొంగల పాపాన కృత్యములు, నరఘాతకుల నురిదీయు కథలు, దారికొట్టు దొం

గల పరాక్రమములు, భయావహమైన రోడల విధ్వంసనములు, ఘోరమైన పాపములు, తదితర తత్కాల సంప్రాప్తానుభవాధిక్య విషయములు, నివి యన్నియు శోకరసాశ్లిష్ట ఛందో నిబద్ధకావ్య స్వరూపాలంకృతంబులై, గ్రామపురసీమలయందమ్మ బడుచు వచ్చినవి. అన్నగారి ప్రోత్సాహమున, బెంజమిను సర్వ జన సమ్మోదసఫలైకరచనాయత్త చిత్తుండయ్యెను.

తన కవనము రసవిహీన మైనదని బెంజమి నొప్పుకొనెను. ఇతనియన్న లక్షణ విరుద్ధము లయిన కావ్యములను ముద్రింపించి, చెల్లుబడికై పై గ్రామములకు బంపుచువచ్చెను. అయినను, కుమారుని సద్బుద్ధినిరక్షింపవలయునని, అతని రచనా లోపములను జూపించి, యిట్టి లక్షణ విరుద్ధకవులు దరిద్రులగుదు రని చెప్పి, యీకవనరచనయం దెన్నటికిని యాధిక్యతను బొందుట కష్టమని బెంజమినుకుఁ జూపించి, దాని నతఁడు విడుచునటుల తండ్రిచేసెను. తండ్రిగారి విమర్శనల మూలముగ, బెంజమిను శృంగారరచన గద్యశైలిని వ్రాయుట కుద్యుక్తుఁడాయెను.

వాదప్రియుఁడు, మాటకారియు, గ్రంథపఠనలోలుఁడైన 'జానుకాలిన్సు' అను నతఁ డీతని కీ సమయమున సహకారియైయుండెను. పితృసంబంధ వివాద వైదిక గ్రంథపఠన మూలమున, ఫ్రాంక్లినుకూడ వివాదోద్ధిత చిత్తుఁడైనను, తుదకీ

దుర్గుణాతీతుఁ డయ్యెను. శాస్త్రాభ్యాసము స్త్రీల కెంతవఱకు సార్థకమో యనెడి వాదము స్నేహితు లిరువురికి జరిగెను. శాస్త్రజ్ఞానము స్త్రీలకు గలుగదని కాలిన్సు, గలుగునని ఫ్రాంక్లీను, వాదించిరి. మంచివాగ్ధోరణి లేనివాఁడుగాన, వాదములో స్నేహితుఁడు చెప్పిన హేతువులకంటె, నతనివాక్ప్రవాహమే తనను నోరు మూసికొనునటుల చేయుచున్నదని బెంజమి నభిప్రాయపడెను. ఇదమిద్ధమని నిర్ణయింపకయే, స్నేహితులకు వియోగము కలిగెను. కొంతకాలమువఱకు వీరు కలిసికొనుటకు వీలులేకపోయినందున, తన వాదములయొక్క సారాంశములను వ్రాసి బెంజమిను కాలిన్సుకు పంప, నతను వానినిఁ జదివి బ్రత్యుత్తర మిచ్చెను. ఈ యుత్తర ప్రత్యుత్తరము లొకనాఁడు తండ్రిచూచి, వాదాంశము నెత్తక, ప్రతివాదియొక్క నిర్దుష్టశైలిని స్తుతించెను. వర్ణక్రమమందు, వాక్యవిరామస్థాన నిబంధనయందు, బెంజమిను నిర్దోషియని చెప్పి, స్పష్టత, సొంపు—యీ రెండును ప్రతివాది శైలిలోఁ గనఁబడుచున్నవని నిదర్శన వాక్యములను తండ్రి సూపించెను. తండ్రి చేసిన యాక్షేపణ న్యాయమనితోఁచి, నాఁడు మొదలు బెంజమిను తనశైలిని జక్కఁబెట్టుట కుద్యుక్తుఁడాయెను.

నానావిధ గ్రంథపఠనమునకు, శుశ్రూషచేయుచున్న బెంజమినుకు కాలమెటుల సమకూరెను? సాయంసమయముల విరామ

ముండె కాఁబోలును. ఇది లేకపోయిన, దీపములు పెట్టిన తరువాత విశ్రాంతికాలముండెను. ఇతను మాంసభక్షణమాని, శాకభక్షకుఁడై, తనకు వంటచేయువారి కెంతయుఁ గష్టముఁ గలుగఁజేయుచు వచ్చెను. భోజనమునకై యిచ్చుచున్న ద్రవ్యములో సగమే సరిపోవునని బెంజమిను చెప్పినందున, అన్నగారెంతయు సంతసించి సగమే యిచ్చుచు వచ్చిరి. అతను (బెంజమిను) శాకభక్షకుఁడైనందున, నీ సగము సొమ్ములో సగము భోజన పదార్థములకు వినియోగించి, మిగిలిన సొమ్ముతో పుస్తకములను కొనుచు, ముద్రాక్షరశాలయందు భోజనముచేసి, విరామకాలములో వానిని జదువుచు వచ్చెను. ప్రాతఃకాలమున వేగముగలేచి, పనియారంభమునకు ముందొక గంటవఱ కతఁడు చదువుచుండెడి వాఁడు.

మూఁడవ ప్రకరణము.

వార్తాపత్రిక - పరారి.

ఇట్లు, గ్రంథావలోకన కుతూహలాయత్త చిత్తుండై, కాలమును బెంజమిను గడపుచుండ, నాస్తికాభిప్రాయములు కొన్ని యబుద్ధిపూర్వకముగ నితని నాక్రమించెను. ఇవి మనస్సును వ్యాకుల పెట్టినందున, మిక్కిలి దుఃఖాక్రాంతుఁడై, కాలక్రమమున యుక్తాయుక్తవిచక్షణ సంపన్నుఁడై, వీనిని వదలి పెట్టెను. ఇట్లు మనస్సును శుద్ధిచేసి మతమున కెట్టియుపద్రవము రాకుండ, కల్లోలావృతమైన యౌవనకాలమును దాఁటించినందున కితఁడెంతయు కృతజ్ఞత కలవాఁడై, వృద్ధాప్యమునగూడ పరమేశ్వరుని ధ్యానించుచుండెను.

జేమ్సు ఫ్రాంక్లిను వ్యాపారము నానాఁట వృద్ధిపొందసాఁగి, సోదరు లిరువురికి యుత్తరోత్తర మైహిక సుఖములను సంఘటించుకాలము సమకూరెను. బోస్టను పట్టణమందలి 'తపాలాఫీసు' యజమాని యొక్క వార్తాపత్రికను బ్రచురింపించి ప్రకటన చేయుచుండెను. అచ్చట వ్యవహారరీతిచే మనస్పర్థలు కలిగినందున, నతనిని యా యుద్యోగమునుండి తొలఁగించి, కొందఱు ప్రముఖులు తమ శ్రేయస్సును బురస్కరించుకొని, మొదటి

పత్రికకు ప్రతిగా, మఱియొక పత్రికను తమ వ్యవహారానుకూల ముగ ముద్రింపించి ప్రచురించుటకు పూనుకొనిరి. తపాలాఫీసు యజమానత్వమునకు క్రొత్తగ వచ్చినవానిని వీరు ప్రోత్సాహ పఱచుటకు నిశ్చయించుకొనిరి. ఇదియంతయు బెంజమిను పనిలోఁ బ్రవేశించిన రెండవసంవత్సరమున జరిగెను. ఈ వార్తా పత్రికకు తనను సంపాదకునిగ నియోగించెద రని నితనియన్న యువ్విళ్లూరుచుండి తుదకు విఫలమనోరథుడై "బోస్టను గెజెటు" అను పేరుతో, నూతనముగ వార్తాపత్రికను సిద్ధపఱచుటకై చాలధనమును వ్యయపఱచెనుకాని, అచ్చట తుదకు స్వల్ప కలహములు తటస్థింప దానినిగూడ విడువవలసిన వాఁడాయెను. తక్కుఁగలవారు ఈ పత్రికను మఱియొకనిచే నడిపింపసాగిరి. వారటులుచేయుట ద్రోహమనియెంచి, జేమ్సు తన స్నేహితులు యెంత చెప్పినను వినక, కార్పణ్య బుద్ధివహించి, యొక పత్రికా ప్రచారమునకే యెడములేని సందర్భమున మూఁడవ పత్రికను బ్రచురించుట కుద్యుక్తుఁడై, సం॥ 1721-రము ఆగస్టు తే 17-ది సోమవారమున, "న్యూఇంగ్లాండు కోరాంటు" అను వార్తాపత్రిక యొక్క ప్రథమసంచికను స్వంతముగ ప్రచురముఁ జేసెను.

నూతన సీమలలోఁ బ్రచురింపఁబడు పత్రికలయందుఁ బ్రముఖమై, లోకోపకార బుద్ధిగలిగి, సాహసముతోను సరస ముగాను చదువరులకు ప్రకరణములను ప్రదర్శించుచున్నందున,

'కోరాన్టు' పత్రికను నలుగురు శ్లాఘించుచుండిరి. కడమ పత్రిక లేక రీతిని నుండుటచే విరసములై యంతగ శ్లాఘనీయములై యుండలేదు. "కోరాన్టు" పత్రిక లోకవార్తలను, వ్యాసములను, కట్టుకథలను, ప్రకటించుచు తాత్కాలిక వ్యవహారములను నిష్పక్షపాతముగ విమర్శించుచుండెను. ఇట్లు ధైర్య స్థైర్యములతోఁ గూడిన దగుట, నిది పురవాసులకు అనుకూల ప్రతికూల విషయములను చర్చింపునెడ వారికి క్రమముగ హర్షరోషములను బుట్టించుచుండెను.

ఇక్కాలమంతయు మన బెంజమిను యక్షరములకూర్చుచు, వివాదాభిలాషియైనను, యే విధమైన వివాదములోను దిగక, తన పనిని చూచుకొనుచుండెను. సోదరభావ మంతఃకరణ పూర్వకము కానిదిగా, సోదరుఁడితనిని కూలివానిగఁ జూచుచు, మనస్సులు కలియనందున, మాటలను వ్యయపఱచుచు, నొక్కొక్కప్పు డితనిని గొట్టుచు వచ్చెను. మరి కొన్ని సమయములయం దన్నదమ్ముల వివాదములను దండ్రి బరిష్కరించి బెంజమిను పక్షమున తీర్పు చెప్పుచుండును. ఈ దుర్భావము కలవాఁడై, తమ్ముని యభిలాషలను చదువును గుర్తెఱుంగలేనందున, సం॥ 16-రముల యీడు రాక పూర్వమె, బెంజమిను యించుమించుగ శైలిలోను ధోరణిలోను 'అడిసను'ను పోలి వ్యాసములను వ్రాయుశక్తిగలవాఁడను సంగతి యన్న తెలిసికొనఁజాలఁడయ్యె.

పత్రికలో నొక ప్రకరణమును వ్రాయనిశ్చయించి, బెంజమిను రహస్యముగ వ్రాసి, శాలాధికారి కార్య స్థానమున బడవేసెను. ప్రభాతానంతరమున సమావేశమైన పత్రికాలేఖకు లందఱు క్రమముగ తనవ్యాసమునుచూచి విమర్శించి సంతసించినందున, నతఁడును మిక్కిలి యుప్పొంగి కన్నుల నానందబాష్పములను విడిచెను. తదనంతరమది వార్తా పత్రికయందు ముద్రిత మయ్యెను.

రానురాను, 'కోరాన్టు' వార్తాపత్రిక మహోతుంటరియై, పాపాత్ముల కానందసంధాయియై, ధర్మాత్ముల కాగ్రహజనితయై, విచ్చలవిడిగ బోస్టను పట్టణాధికారుల చర్యలు, చట్టములు, సిద్ధాంతములు, పరువును సహితము పరిహాసించినందున, నధికారులు కాలమునకు నిరీక్షించి 12 మాసము లూరకుండిరి. తుదకు వారి శాంతమును పోఁగొట్టునంతటి వ్యాసమొకటి ముద్రితమైనందున, వారు దానినిజూచి పత్రికాధిపతియైన జేమ్సు ఫ్రాంక్లినును విచారణకుఁదెచ్చి, విమర్శనానంతరమున నతనిని కారాగ్రహవాసిగఁ జేసిరి. కారాగృహమునం దొకవారము వాసముచేసి, తన మూర్ఖత్వము, కుభావము నొప్పుకొని, వినయవిధేయ పూర్వకముగ నపచార క్షమాపణ పత్రికను వ్రాసి, దొరతనము వారికిఁ బంపుకొనెను. వారు కటాక్షించి, విడుదలకాజ్ఞ నొసంగ, కారాగృహ విమోచనమై, ఇతను బయ

టికు వచ్చునప్పటికి నెలదినములాయెను. మఱికొన్ని యంతః కలహములచేఁ బత్రిక తుద కంతరించెను.

తదనంతర మన్నదమ్ముల కలహమధికమైనందున, బెంజమిను అన్ననుండి విడిపోయి, సమీపముననున్న 'న్యూయార్కు' పట్టణమునకుఁ బోవుటకు ప్రయత్నించెను. తన పూర్వపు స్నేహితుఁడు "జానుకాలిన్సు" తాను పడవమీఁద బోవుటకుఁ దగిన యేర్పాటుచేసినందున, బెంజమిను కొన్ని పుస్తకముల నమ్మి, యాసొమ్ముతోఁ బడవచీటిని గొని ప్రయాణమై పోయెను.

ఈ ప్రయాణములో నొక వింత జఱిగెను. పడవ గడపు వారందఱు 'కాడు' చేపలను బట్టుకొని, వానిని మూఁకుడులో వేసి వేయింపసాగిరి. శాకభక్షకుఁడైన బెంజమినుకు వాని వాసన సోఁకెను. అంత నతఁడు మతిచెడి, దీక్షకు వ్యతిరిక్తముగ, వానిని తినుట కుద్యుక్తుఁ డయ్యెను.

ప్రయాణము చేయునాఁటికి, బెంజమిను సం|| 18-రముల వయస్సుగలవాఁడు. మూఁడురోజులు ప్రయాణముచేసిన పిదప, న్యూయార్కు పట్టణమున కతఁడు వచ్చెను; పట్టణమం దెవరి నెఱుఁగఁడు; చేతిలో డబ్బులేదు; ఎవరినిఁ జూచుటకును తనవద్ద యోగ్యతా పత్రికలు లేవు.

7, 8 వేల జనసంఖ్య గల, న్యూయార్కు పట్టణములోఁ జూచునది వినునది యంతయు 'హాలాండు' మయమై

యుండెను. అందుచే నక్కడి ముద్రాక్షరశాలలం దాంగ్లేయుల కంతగఁ బనిలేదు. సం॥ 1723-రమున నీపట్టణమునకు బెంజమిను వచ్చుసరి కక్కడ పుస్తకాలయ మనునదియే లేదు. వేరుకు మాత్ర మొక ముద్రాక్షరశాల కలదు. ఇతను శాలాధ్యక్షుని జూచుటకు వెళ్లి, తన పూర్వోత్తరములను జెప్పుకొని, తన నే పనిలోనైన నియోగింపమని వేఁడెను. సమయమున కే పనియు లేదని శాలాధికారి చెప్పి, ఫిలడల్ఫియాలో నొక ముద్రాక్షరశాలాధికారిగ నున్న తన కుమారుని కొక పనివాఁడత్యావశ్యకముగఁ గావలసి యుండునని చెప్పి, బెంజమినును బంపివేసెను. ఇప్పటికి, సముద్రపు ప్రయాణమునందలి యుత్సాహము తీరినందున, నింటికి తిరుగు ముఖమగుటయో లేక పని నిమిత్త మన్యపట్టణమునకు బోవుటయో యను మీమాంసలో నతఁడు బై గ్రామమునకుఁ బోవుటయే యుక్తమని యెంచి, తన వస్తువులను తూపించిపడవలోవేసి తానొక పడవనెక్కి బయలుదేరెను.

ఈ పడవ శిథిలమై చిఱిగిపోయిన తెరచాపతో, యొక కళాసుచేగడపఁబడుచుండెను. తప్ప త్రాగి మైమఱచిన హాలాండావాఁ డొకఁడు బెంజమినుతో వచ్చుచుఁ బడవలోనుండి నీటిలోఁ బడగా, వాని జుట్టు పట్టుకొని పైకి లాగి బెంజమిను వానిని బడవలో వేసెను. ఇటులు గొంతదూరముపోయి, 'లాం

గ్రై లెంసు" దీవి యొడ్డున ప్రబలముగ గాలి వీచుచు, కెరటములు భయంకరముగ గొట్టుకొనుచున్నందున, పడవ గుద్దుకొనునను భయము కలిగి, దానిని జాగ్రతతో గడపి, వీ రొడ్డున వచ్చి చేరిరి. సముద్రపు టొడ్డునకు కొందఱు మనుజులు వచ్చుట వీరు చూచి, గట్టిగ కేకలువేసి వారిని వీరు పిలిచినను, కెరటముల ధ్వనిచే, వారు వినలేదు. 'రం' సారాబుడ్డి తప్ప, పడవలో తినుబడి పదార్థములేవియు లేనందున, వీరాకలిగొనిన వారైనను, గాలి తగ్గువఱకొడ్డున గూర్చుండవలసి వచ్చెను. పడవలో నిదురపోవలెనని వీరు ప్రయత్నించిరిగాని, గాలి హోరున వీచుచు, కెరటముల తుంపరలు మీఁద పడుటవలన, రాత్రి యంతయు నిదురలేక శ్రమతో గడిపిరి. మరునటి దిన ముదయముననే గాలి తగ్గినందున, పడవను దీసి గడపుట కారంభించి, యపరాహ్ణము తిరిగిన పిదప, 'అంబాయి' యను పట్టణమును జేరిరి. ముప్పది గంటల కాలము నిద్రాహారములు లేక గాలి దెబ్బలు తిన్నందున, బెంజమిను దేహమంతయు బడలి సలసల లాడెను. ఉష్ణము వచ్చుటకు పూర్వము శీతలోదకమును విస్తారము బుచ్చుకొనిన తగ్గునని చదివిన సంగతి బెంజమిను జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చుకొని, చల్లని నీరు సంతుష్టిగ ద్రాగి, విశ్రమించి, నిదురపోయి, మరుచటి దినముదయమున నుష్ణపు చిహ్నములు స్వస్థతతో లేచెను.

డెలవేరు నదీతీరముననున్న 'బర్లింగుటను' పట్టణము అంబాయి పట్టణమునుండి, యేబది మైళ్లదూరము. ఈ పట్టణమునకు వెళ్లుట కుద్యుక్తుఁడై, మరుచటి దిన ముదయ ప్రభృతి శ్రోణి పాతముగ వర్షించుచున్నను, బయలుదేరి, దినమంతయు నడిచి, సాయంత్రమునకు దారిలోనుండిన పూటకూలియింటిలో బసచేసెను; ఇన్నిదినముల కితని మనోధైర్యము చెడి, స్వగృహ మెందుకు విడిచితినని బెంజమిను విచారించెను. పరారియై వచ్చిన తననెవరైన నిరోధింతు రనుభయము కలిగి, వ్యాకులచిత్తుఁ డయ్యెను. తానుధరించిన వస్త్రములు వర్షములోఁ దడిసి నలిగిపోయినందున, బెంజమిను కర్తవ్యాంశము తోఁపక యుండెను. వికసితముఖారవిందము, శరీరసౌష్ఠవము గలిగి, భవిష దుద్యోగార్హుఁడైనను, ప్రస్తుతము దురవస్థలోఁ జిక్కెను.

మఱుసటి దినము బయలుదేరి పోయిపోయి, సాయంత్రమునకు బర్లింగుటనుకు పదిమైళ్ల దూరములో బసచేసి, రెండవ దినము శనివార ముదయమున పట్టణము జేరెను. ఫిలడల్ ఫియాకు పదునేడుమైళ్లు మీఁదుగ, బర్లింగుట నున్నది. నదీ తీరమునకుఁ బోవలెనని వీధుల వెంబడి బెంజమిను వెళ్లెను. ఏ ముదుసలిదానివద్ద తినుటకు రొట్టెను కొనెనో, నామె, జీర్ణ వస్త్రధారియైన బెంజమిను మహాత్ముకలవాఁడని, యెంచెను. నదీతీరమునకుఁ బోయి, ప్రతిశనివారమును ఫిలడల్ ఫియాకు వెళ్లు

పడవ బయలుదేరి పోవుటవిని, బెంజమిను ఖిన్నుఁడై, ఏమియుఁ దోఁచక, తిరిగి యాముసలిదానివద్దకువచ్చి, జరిగిన సంగతి నామెతోఁ జెప్పెను; అతఁడుండు మంగళవారము వఱకు తన గృహమున బసచేయు మని యామె కోరినందున, మార్గాయాస ముచే బడలిన బెంజమి నందుకు సమ్మతించెను.

ఒకనాఁడు సాయంకాలమందు, నదీతీరమున విహరించు చుండ, దైవికముగ, రాధారి మనుజుల నెక్కించుకొని ఫిలడల్ ఫియాకు బోవు పడవను బెంజమిను చూచెను. ఇతనిని తీసి కొని వెళ్లుటకు పడవవా రంగీకరించినందున, పడవలోనికి బెంజ మిను వెళ్లెను. గాలిలేనందున, వీరు పడవను నడుపవలసి వచ్చెను. ఆదివార ముదయమున, 8, 9 గంటలకు "ఫిలడల్ఫియాకు" పడవచేరెను. ఇతని వద్ద కొన్ని రాగిడబ్బులు, మూఁడుసూన్య ములు మాత్ర ముండెను. ఇతనుకూడ పడవను గడపినందున, నితని వద్ద రుసుము పుచ్చుకొనుటకు కళాసు లిష్టపడకపోయిరి. అయినను, వారిని నిర్బంధముచేసి, తన రాగిడబ్బు లన్నియు బెంజమిను వారి కిచ్చివేసెను. "ధనము కలిగియున్న సమయ ములలోఁగాక, ధనము లేని సమయములలోనే, మనుజుఁడు తన యౌదార్యమును జూపించును. తనవద్ద కొంచెము ధన మున్నదని నితరులకు తెలియకుండుటకు కాఁబోలు వాఁడిటులు చేయును" అని బెంజమిను వ్రాసెను.

క్షుద్బాధాయుతుండై కడుడస్సి, నిదురలేక నీరసించి, రేవులో బెంజమిను దిగెను. పట్టణమునకుఁ బోవుచు, రొట్టెను బట్టుకొని వచ్చు బాలు నొకనిని దారిలోఁజూచి, వానివలన రొట్టె లమ్మఁబడు స్థలమును గనుగొని, వెంటనే నక్కడకుఁబోయి మూఁడురొట్టెలనుగొని, వానిని తనజేబులలోఁ బెట్టుకొనుటకు వీలులేక, రెండు పొట్లములుగట్టి చంకక్రిందనుంచుకొని, మిగిలిన దానిని తినుచు, మార్కెటు వీధిని బోవుచుండెను. ఇట్లు పోవుచు, రీడు దొరగారి యింటిమీఁదుగ నతఁడు నడచుట తటస్థించెను. అప్పుడు ద్వారమువద్ద నిలుచుండిన 'కన్యకరీడు' బెంజమిను వైఖరినిజూచి, యాశ్చర్యమొందెను. ఈమెకు సం॥ 18-రముల వయస్సు. ఈమె ముందుకు గృహిణిఫ్రాంక్లిను కాఁగలదు. కాని ఈమె చూపులను బెంజమిను గమనింపక 7000 వేల ప్రజాసంఖ్య కలిగి, ఉత్తమక్షేత్రగృహారామములతో వెలయుచున్న ఆ పట్టణమును విలోకించుచుబోయెను. వీధులన్నియుఁ దిరిగి తిరిగి, రేవునకు వచ్చి, బెంజమిను తన దారిని నిరీక్షించుచున్న ముదుసలికి, దాని కుమారునకు, శేషించిన రెండు రొట్టెల నిచ్చివేసెను.

అక్కడినుండి తిరిగి వచ్చునపుడు, మార్కెటు వీధిని బెంజమిను రాఁగా, దారిలో మతపరిషత్తునకుఁ బోవు వారిని గలిసి, వారితోఁ బోయి, సభలోఁ గూర్చుండి, నిశ్శబ్దముగ నుండు

టచే నిదురపోయెను. సభ ముగిసినతరువాత నొకఁ డితనిని లేపినందున, నతనితో బెంజమిను గలిసిపోయి, యతఁడు చూపించిన పూటకూలియింటిలో బసచేసెను. పనిపాటలు లేక పదునొకండు దినములు బెంజమిను వ్యయముఁజేసెను.

నాల్గవ ప్రకరణము.

లండనుకు ప్రయాణము.

ఉదయమున లేచి, వస్త్రములను ధరించి, యోగ్యతా పత్రికను బట్టుకొని, ముద్రాక్షర శాలాధికారియైన, 'బ్రాడుఫర్డు'ను జూచుటకు బెంజమిను వెళ్లెను. అతఁ డితనిని మర్యాదచేసి, మాటలాడి, భోజనము చేయు మని నిరోధించెను. తదనంతర మతఁడు, తనశాలలో బనిఁజేయువాఁ డప్పటి కనావశ్యకమని చెప్పి, 'కీమరు' అను నతఁడు నూతనముగ ముద్రాక్షరశాలను స్థాపించినందున, నతనికిఁ బనివాండ్రు గావలసియుండు నని నుడివి, యతఁడు గూడ జరుగురులేదనిన పక్షమున, తాను బెంజమినుకు బనయిచ్చి, చిన్నచిన్న పనులలో నప్పుడప్పుడు నియోగించుట కిష్టపడెను.

కాలాతీతము కానీయక, వెంటనే కీమరును జూచుటకు బెంజమిను వెళ్లెను. ప్రాఁతగిలి శిథిలమైన అచ్చుయంత్రమువద్ద, నరిగిపోయిన యక్షరపూసలతోఁ బనిని జేయుచున్న 'కీమరు'ను కచ్చేరిగదిలో బెంజమిను దర్శించెను. వచ్చిన వానినిజూచి, కీమరు కొన్ని ప్రశ్నలువేసి, బెంజమినుయొక్క పనినేర్పును పరిశోధించి, తనకు జరుగురులేదనిచెప్పి, యతనిని బంపివేసెను.

బెంజమిను చాలదినములవఱకు బ్రాడుఫర్డు గృహములో బస చేసి, కొంచెము కొంచెము పనిఁజేయుచు వచ్చెను. తుదకు బెంజమినుకు కీమరు కబురుపంపి పిలిపించి, పనిలో నియోగించెను. నూతనముగ ముద్రించుట కుపయుక్తము లగు సామ్రగులను దెప్పించినందున, చిన్న పుస్తకములను ముద్రింపించి, కీమరు వానిని బ్రచురించుచుండెను. తనకు బ్రతికక్షులోఁజేరిన 'బ్రాడుఫర్డు' గృహములో బెంజమిను బసచేయుటకు సమ్మతింపక, కీమ రితనిని రీడుధొరగా రింటికి తీసికొనిపోయి, యక్కడ బసయేర్పాటు చేసెను. ఆ నాఁడాదివారమున నితను రొట్టెను దినుచు వీథివెంబడిని బోవుచుండ, గుమ్మములో నిలబడి, బెంజమినుయొక్క వికారవైఖరినిజూచి యాశ్చర్యమును బొందిన 'కన్యకరీడు' యొక్క తండ్రియే యీరీడు ధొరగారు.

దినదిన ప్రవర్ధమానముగ, మంచి వేతనములను బెంజమిను సంపాదించుచు, తగుపాటి స్నేహితులతో సాయంసమయముల క్రీడించుచు, తనయన్నగారి నిరంకుశాధికారముచే బోస్టను పట్టణమం దసహ్యము కలవాఁడై, తన పూర్వపు స్నేహితుఁడు, జానుకాలిన్సుతోఁ దప్ప, తదితరులతో నుత్తర ప్రత్యుత్తరములు లేక యుండెను.

కొంతకాలమునకు స్వగృహమునుండి క్షేమవార్త వచ్చెను. బెంజమిను చెల్లెలు, బోస్టను డెలవేరు పట్టణముల మధ్యస్థముగ

తిరుగు సామాను పడవనాయకుఁడైన, 'రాబర్టు హోమ్సు'ను వివాహ మాడినటులు దెలిసెను. ఫిలడల్ఫియాకు 40 మైళ్లు క్రిందుగనుండు పట్టణములోఁ గాపురము జేయుటచే, పరారియైన బావమఱఁది ఫిలడల్ఫియాలోనున్న సంగతి దెలిసి, బెంజమినుకు హోమ్సు జాబువ్రాసెను. అందులో తలిదండ్రు లితని విషయమై దుఃఖాక్రాంతులై యుండిరనియు, నితనిని వారి యొద్దకు వెళ్లుమనియు, వెళ్లి వారిని సంతోషపఱచుట ఇతనికి శ్రేయోదాయకమనియు వ్రాయఁబడియుండెను. బోస్టను పట్టణమును విడుచుటకుఁ గారణము విరివిగ వ్రాసి, తాను ఫిలడల్ఫియాలోనుండుటకు నిశ్చయించినట్లు, బెంజమిను తన బావమఱఁదికిఁ దెలియజేసెను.

ఈ యుత్తరము బెంజమినుకు లాభకర మాయెను. దీనిని హోమ్సు చదువుచున్న సమయమున, 'పెన్సిలువానియా' పరగణాగవర్నరు 'సర్ విల్లియంకీతు,' తన వద్దనుండినందున, బావమఱఁది వ్రాసిన నిర్దుష్టశైలిగల లేఖను గవర్నరుకుఁ జూపించెను. వీరిరువు రాలేఖను జూచి సంతోషించి, యీమాదిరి నితరులు వ్రాయలేరనియు, 'బ్రాడుఫరు' డజ్ఞానావృతుఁడనియు, కీమరు మూఢుఁడు దొంగయనియు, తమలోఁ దాము బలుకుకొనిరి. బెంజమినును ప్రోత్సాహముఁ జేయవలెనని యెంచి, ఫిలడల్ఫియాలో నతనిచే స్వంతముగ ముద్రాక్షరశాలను స్థాపింపఁజేయు

టకుఁ దగిన సన్మానముఁజేయ వారిరువురు యత్నించిరి. ఇందుచే, హ్యూమ్సు బావమఱఁదికి వెంటనే ప్రత్యుత్తరము వ్రాయలేకపోయెను. కొన్నిమాసములు గడిచినపిదప, బావ మఱఁదు లిరువురు గలిసికొనిరి.

ఒకరోజున, బెంజమిను యజమానితోఁ గలిసి శాలలోఁ బనిచేయుచున్న సమయమున, నిద్దరు పెద్దమనుష్యులు అచ్చాఫీసులోనికి రాఁగా, వచ్చిన వారిలో నొకఁడు గవర్నరుకీతు, రెండవవాఁడు 'కర్నలుఫ్రెంచి' గా, వీరిరువురిని తెలిసికొని, తన నిమిత్తము వచ్చినవారని గ్రహించుకొని, మేడదిగివచ్చి, వారిని కీమరు మర్యాదచేసెను. కొంతవఱకు కూర్చొని, గవర్నరు ఎవరు ఫ్రాంక్లినో కీమరువలన తెలిసికొని, బెంజమినుతో మర్యాదగ మాటలాడి, యతనిని స్తోత్రముచేసెను. అంత కాలమువఱకు తనను బెంజమిను చూడనందుకు నిష్ఠురమాడి, యొక విరామస్థలమున కతనిని రమ్మనుమనిచెప్పి, కర్నలు ఫ్రెంచితో గవర్నరులేచి వెళ్లెను. ఫ్రాంక్లిను, కీమరు, లుభయు లాశ్చర్యమగ్నులయిరి. కోరిన ప్రకారము వారిని దర్శించుటకు బెంజమిను వెళ్లెను. వారితనితో కొంతవఱకు మాటలాడి, తుద కితని నేవ్యాపారమునందు నియోగించుట యని యోచించిరి. తండ్రి సహాయముచే బెంజమిను స్వంతముగ నొక ముద్రాక్షరశాలను స్థాపించుట; గవర్నరందులకుఁ

దగిన సహాయముఁ జేయుట; గవర్నరు వ్రాసియిచ్చిన శిఫారసు
ఉత్తరమును బట్టుకొని తండ్రియొద్దకు బెంజమిను వెళ్లుటయు
మొదలగు సంగతులను వీరుమాటలాడిరి. ఈ సంగతులను
రెండవవానికి తెలియనీయక, యథాప్రకారము కీమరు
యొద్దనే బెంజమిను పనిఁజేయుచు, సాధ్యమయినంత వేగముగ
బోస్టనుపట్టణమునకు వెళ్లవలసినదని వీరు నిర్ణయించిరి. అప్పు
డప్పుడు గవర్నరు తన గృహమునకు బెంజమినును భోజనము
నకు బిలుచుచుండెను.

సం॥ 1724-రము యేప్రిల్ నెలాఖరున నొక పడవవచ్చి
నందున, బెంజమిను దానిమీఁద బయలుదేరి వెళ్లెను. తలిదండ్రు
లను జూచివచ్చెద నని నలుగురితోఁ జెప్పెను. రెండువారములు
తుపానులో ప్రయాణముచేసి, బోస్టను పట్టణముచేరెను. అన్న
యైన జేమ్సుకు తప్ప, మిగిలిన వారికి సంతోషము కలుగు
నట్టులు బెంజమిను స్వగృహముఁ జొచ్చెను.

పెన్సిలువానియా పరగణాలోని విశేషములను బెంజమిను
వలనవిని, ఇతని పూర్వపు స్నేహితుఁడు కాలిన్సు తపాలాఫీసు
లోని పనిని విడిచిపెట్టి, వెంటనే తన సామానును పడవలో
వేయించి, నాటున వాఁడు బయలుదేరి వెళ్లెను.

శిఫారసుత్తరమును జదివి, యేమియుఁ జెప్పక, తండ్రి
యూరకుండెను. ఇంతలో, హోమ్సువచ్చి, గవర్నరునుగుఱించి

తెలిసిన సంగతులను మామగారితోఁ జెప్పెను. సం॥ 18-రములు వయస్సుగలిగి, యుక్తాయుక్త విచక్షణ తెలియని బెంజమినును స్వతంత్రముగ వ్యాపారమునందు ప్రవేశపెట్టింపుమని వ్రాసినందుకు, గవర్నరంత తెలివికలవాఁడుగ కనపడఁడని తండ్రి పలికెను. అల్లుఁడెంత దూరము బావమఱఁది విషయమై నొక్కి చెప్పినను, జోషయా ఫ్రాంక్లిను చెవి నొగ్గలేదు. కుమారుని యోగ్యతను గవర్నరు శ్లాఘించినందుకు, తండ్రి సంతసించెను. సం॥ 21-రము వఱకు ఫిలడల్ఫియాలోఁ బనిచేసి, కొంతధనమును గూడ బెట్టినపిదప, కొఱత పడినసొమ్మును దా నిచ్చుట కంగీకరించి, తదనంతరము కుమారుఁ డచ్చుయంత్రమును కొని స్వతంత్రముగ జీవింపవచ్చునని, తండ్రి సలహా యిచ్చెను. కుమారుని విషయమై గవర్నరు స్తోత్రముగ వ్రాసినందుకు మన్నించి, వానిసలహా ప్రకారము నడచుట కప్పటి కవకాశము లేదని క్షమాపణ పూర్వకముగ వానికి తండ్రి జాబువ్రాసి పంపెను.

ఈ సమయములో నొక ముచ్చట జరిగెను. ఆముచ్చటను, సం॥ 60-రముల వయస్సున బెంజమినను, కాటను మేథరు గారి కుమారునికి జాబువ్రాసి పంపెను. "సం॥ 1724-ర ప్రారంభమున, నేను మీతండ్రిగారి నాఖరుపర్యాయము సూచితిని. ఆ సమయమున నేను పెన్సిలువానియాకు మొదటిమారు వెళ్లి.

వచ్చితిని. వారు నన్ను మర్యాదఁజేసిరి. వారి పుస్తక భాండాగార ముండిన గదిలో మేము కొంతవఱకు మాటలాడితిమి. నన్నంపకము పెట్టుటకు వారు నాతో వచ్చినపుడు, నేను వారితో మాటలాడుచుంటిని. మాటలసందడిని, దారిలోనున్న దూలమును నేను చూడనందున, వారు 'శిరస్సువంచు, వంచు, మని' ప్రక్కనుండి నాతోఁజెప్పిరిగాని, నాశిరస్సు దూలముఁ దాఁకి దెబ్బ తినువఱకు, నేను వారిమాటను గ్రహింపలేకపోతిని. సమయోచితముగ బుద్ధిని గఱపువారుగాన, 'నీవు బాలుఁడవు, ఈ ప్రపంచములో శిరస్సువంచుకొని, నీవు తిరిగిన, ననేకములుగ దెబ్బలు తినవ'ని నాతో వారు చెప్పిరి. ఈ సలహా నాశిరస్సున నాటినందున, నేను బాగుపడితిని. శిరస్సు లెత్తుకొని, తమకు శృంగ భంగము జరిగి, విపత్తుల ననుభవించువారిని చూచినపుడు, నాజ్ఞప్తికీ సలహా వచ్చుచుండె"నని బెంజమిను వ్రాసెను.

తలిదండ్రుల దీవనలుపొంది, జ్ఞాపకార్థమై వారిచ్చిన వస్తువులను బట్టుకొని, వారిసెలవుగైకొని, బెంజమిను పడవనెక్కెను. ఆ పడవ 'న్యూపోర్టు' పట్టణమునకు వచ్చెను. అక్కడ బెంజమిను పడవదిగి, తనయన్న 'జాను'ను జూచుటకు వెళ్లెను. అన్నదమ్ములు కలిసికొని, పరస్పరాహ్లాదముతోఁ గొంతమాటలాడిరి. 6,7-సంవత్సరములకు పూర్వము వీరిరువురు దండ్రికిఁ బనిలో సహకారులై యుండిరి. ఇట్లు, న్యూపోర్టులో గొంతకాల

యుండుటవలన, బెంజమిను ముందుకు నష్టముచు బొందవలసి వచ్చెను. పెన్సిలువానియాలో, 6,7 కాసులు ఋణముక్రింద నియ్య వలసిన వానియొద్ద నాసొమ్మును బుచ్చుకొనవలసిన దని, తన యన్న స్నేహితుఁడు 'వెర్నను' అనువాఁడు బెంజమినుకు త్తర మిచ్చెను. తానుదిరిగి వ్రాయువఱకు వసూలుచేసిన సొమ్మును బెంజమినునే జాగ్రత్తచేయుమని వెర్నను చెప్పెను. ఈ పనిని జేయుటకు బెంజమి నొప్పుకొనెను.

'న్యూపోర్టు, పట్టణము నదిలి 'న్యూయార్కు'కు వచ్చు నప్పటికి, బెంజమినుతోఁ గలిసి ఫిలడల్ఫియాకు బోవుట కితని స్నేహితుఁడు, కాలిన్సు, యెదురు చూచుచుండెను. గృహము నుండి వెలువడివచ్చినది మొద లతని నడవడి చెడిన దని స్నేహి తునివలన విన్నందు కెంతయు బెంజమినను విచారించెను. సోమ రియై, కాలిన్సు త్రాగుబోతాయెను. ఇతను న్యూయార్కులోఁ జేసిన ఋణములను దీర్చుటయేగాక, ప్రయాణములో నితని కర్చు లకుఁగావలసినసొమ్మును బెంజమినను పెట్టెను. ఇందులకు, బెంజ మినను ముందుకు విచారింపవలసివచ్చెను. బెంజమినను తలఁచుకొన నదియు, యతనికి భీతికర మగునదియు నగు సంగతి యొకటి న్యూయార్కుపట్టణములో జరిగెను.

నూతన సీమలలో నుండువారికి పుస్తకాపేక్ష, యన్యో న్యానురాగము నాపాదించునని తలంపవచ్చును. ఆకాలమునందు

పుస్తకములు విశేషము వెలగలవి; సర్వజనోపయోగముగల పుస్తకభాండాగారములు లేవు; గృహస్థులు తగుమాత్రము స్వోపయోగమునకు వానిని సంపాదించుటకలదు; మతగ్రంథములను దప్ప, తదితరగ్రంథములను పఠనఁజేయువారులేరు. బెంజమిను యొక్క చిన్నతనములో, గ్రంథపారాయణచేయువాఁడనినను, యేఁబదిసంపుటములను సంపాదించినవాఁడనినను, అట్టివానిని గౌరవముగ నితరు లెన్నుటకలదు. మొదటినుండి, పాండిత్యమును నూతన సీమలవాసు లెన్నికతోఁ జూచుచుండిరి.

సం॥ 1724-రమున 'విల్లియంబర్నెటు' అను నతఁడు న్యూయార్కుపట్టణమున గవర్నరుగనుండెను. 'పనిముందు, తరువాత నాలోచన'ఁ జేయువాఁడీగవర్నరు. నూతన సీమలలోని యధికారులతోఁ జిరుకలహములాడి, గవర్నరుతనమంచిప్రాయమంతయుఁ బోఁగొట్టుకొనెను. స్థాపింపఁబడిన పుస్తకభాండాగారములలో మంచి దొకటి గవర్నరుకు గలదు. పుస్తకములనిన, వానిని జదువువారనిన, నితనికిఁ బ్రాణము. బోస్టనునుండి వచ్చుప్రయాణికులలో నొకఁడు కొన్నిసంపుటములు గలవాఁడని, నతఁడు పడవలోనుండెనని,పడవయధికారివలన గవర్నరు వినెను. అతనిని తనయొద్దకు తీసికొనిరమ్మను మని పడవయధికారితో గవర్నరు చెప్పెను. "నేను గవర్నరును జూచుటకు వెళ్లితిని. కాలిన్సుత్రాగి తెలివిలేక పడియున్నందున నాతో వానిని తీసి